

Řízení metabolismu vápníku.
Endokrinní pankreas.

Homeostáza vápníku a fosforu

Základními prvky kostní tkáně jsou vápník (Ca) a fosfor (P)

- Až 65 % hmotnosti
- Téměř veškeré zásoby Ca a P, a polovina Mg v lidském těle
- Zásadní význam těchto prvků ve fyziologických procesech

Kostní tkáň

- 99 % celkového Ca, z toho 99 % v minerální složce
- 1 % - rychle mobilizovatelná a směnitelná část (ICF - ECF)

	Calcium ions	Phosphate ions
Extracellular		
Concentration		
total, in serum	$2.5 \times 10^{-3} \text{ M}$	$1.00 \times 10^{-3} \text{ M}$
free	$1.2 \times 10^{-3} \text{ M}$	$0.85 \times 10^{-3} \text{ M}$
Functions	Bone mineral Blood coagulation Membrane excitability	Bone mineral
Intracellular		
Concentration	10^{-7} M	$1-2 \times 10^{-3} \text{ M}$
Functions	Signal for: <ul style="list-style-type: none"> • Neuron activation • Hormone secretion • Muscle contraction	<ul style="list-style-type: none"> • Structural role • High energy bonds • Regulation of proteins by phosphorylation

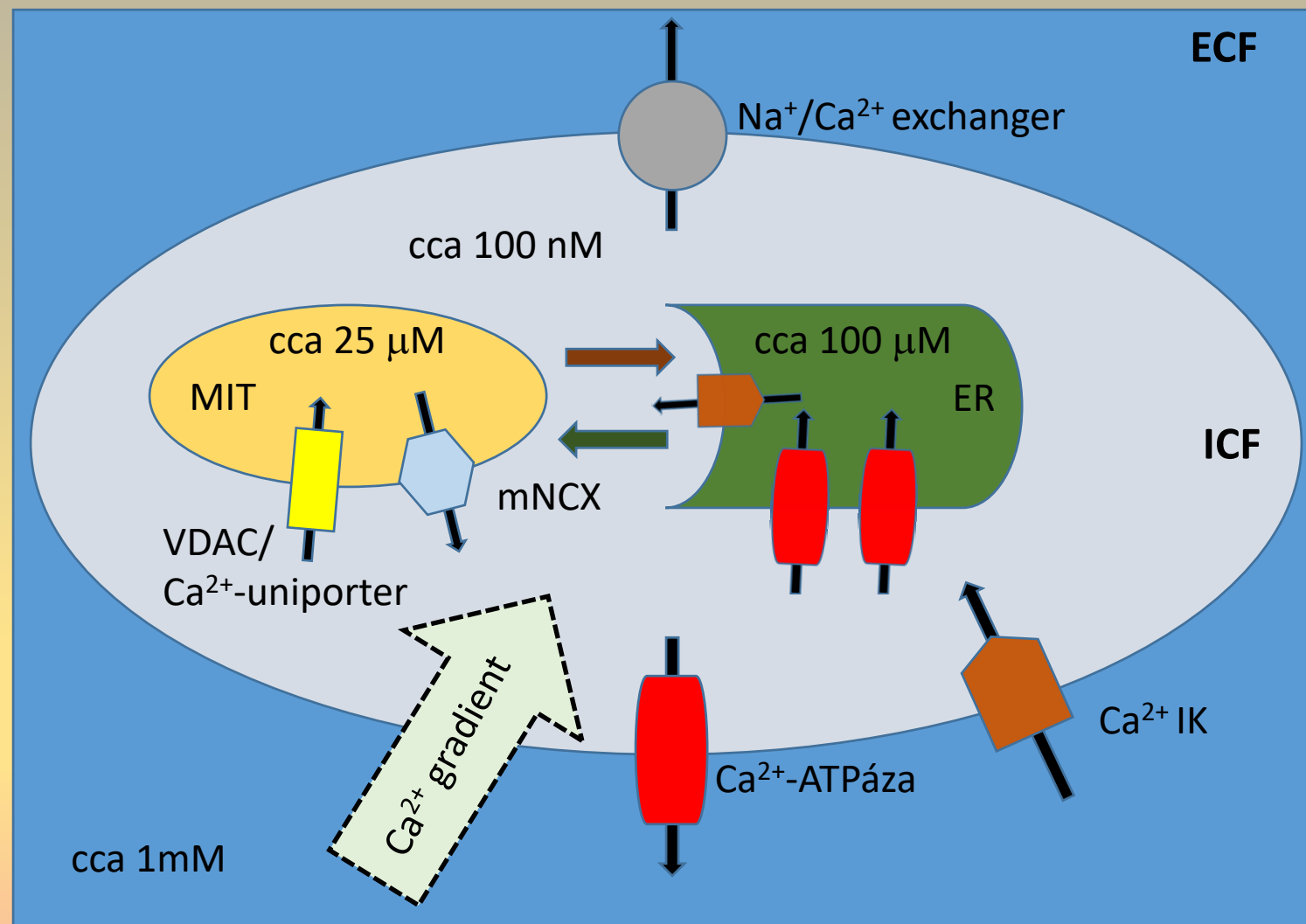
Extra- a intracelulární vápník

Extracelulární vápník

- Mineralizace chrupavek a kostí
- Kofaktor enzymů včetně proteinů srážecí kaskády
- „zdroj“ intracelulárního vápníku
- Excitabilní tkáně

Intracelulární vápník

- Signální význam
- Kontraktilita
- Excitabilita
- Neurosekrece
- Endokrinní a exokrinní sekrece
- Buněčná diferenciace a proliferace
- Buněčné smrti a jejich regulace

Vápník a jeho příjem

Absorpce vápníku

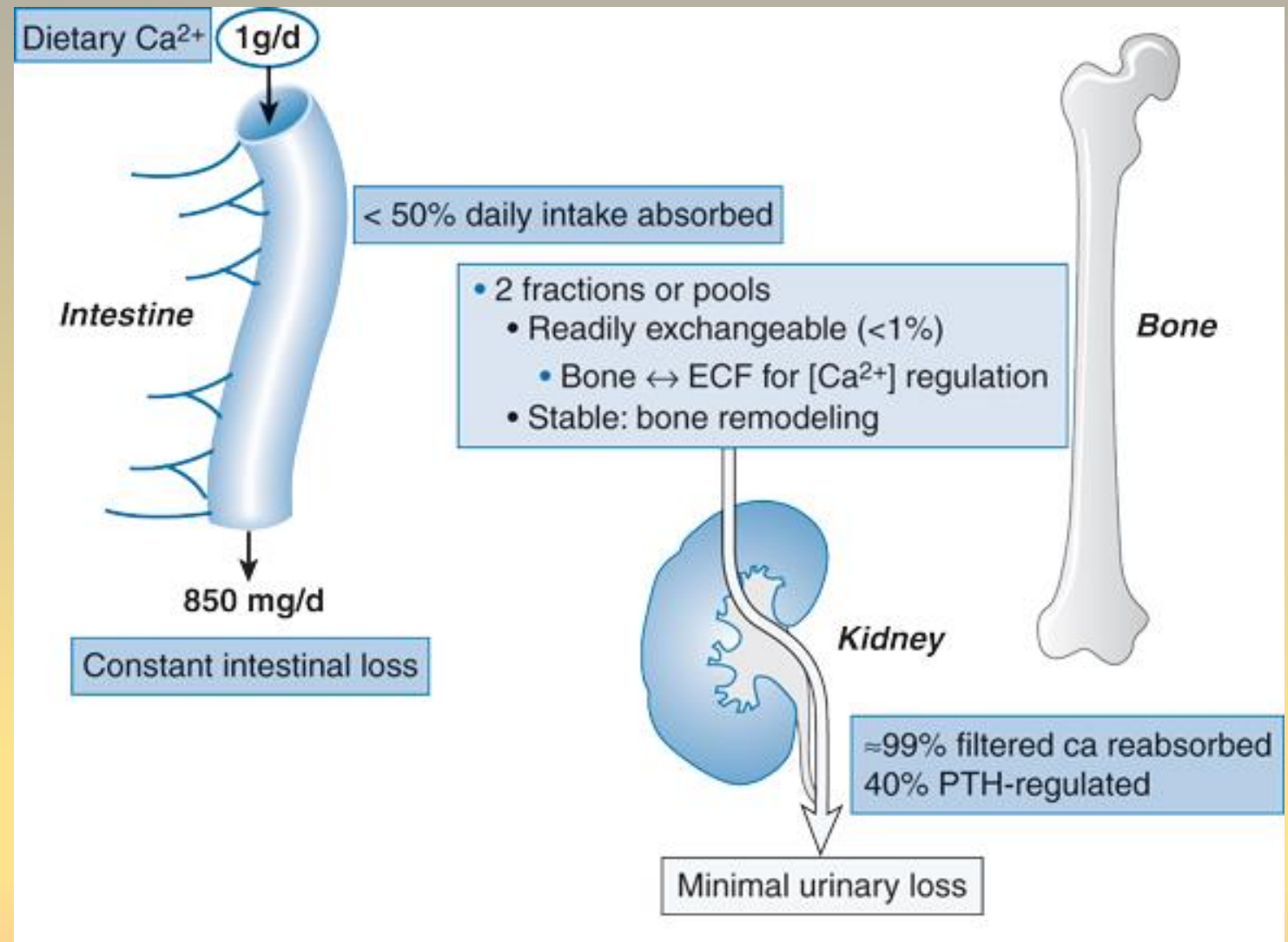
- 25 – 60 %
- Věk
- Stravovací návyky a obsah vápníku v potravě
- Požadavky kostní tkáně
- Vitamín D

Žaludek

- Žaludeční šťáva a význam HCl
- Signalizace spojená s produkcí HCl

Tenké střevo

- Duodenum a jejunum – 90 %
- Adaptivní příjem – duodenum a ileum

Negativní bilance vápníku spojená s věkem je rizikovým faktorem osteoporózy.

Mechanismy absorpce vápníku

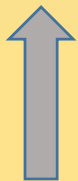
Vitamín D

Paracelulární

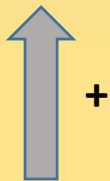
- Luminální elektrochemický gradient
- Integrita mezibuněčných spojení
- Klaudiny a jejich role v paracelulárním transportu

Transcelulární

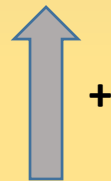
- TRPV6 a asociované proteiny
- Recyklace TRPV6
- Alternativní mechanismy?

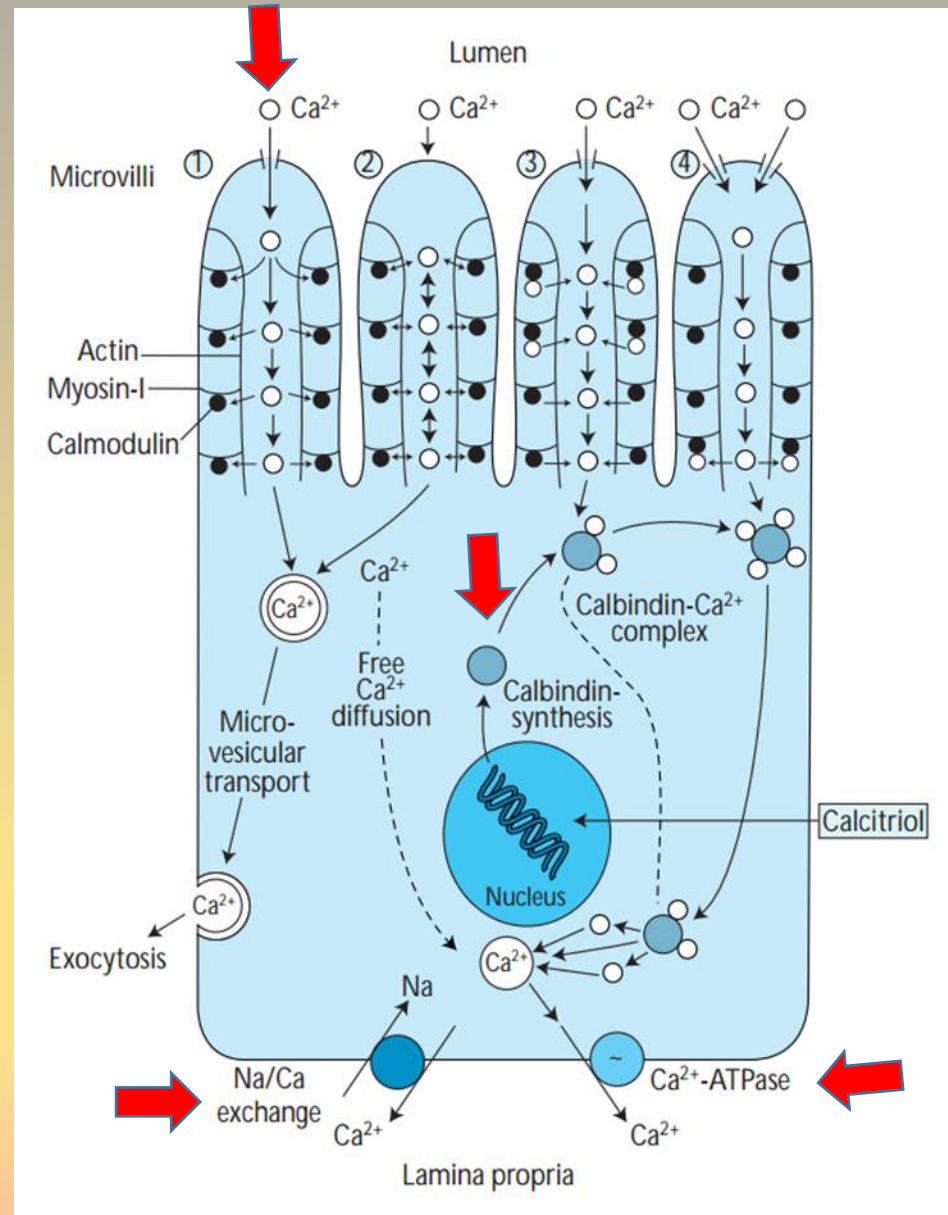
Glukokortikoidy

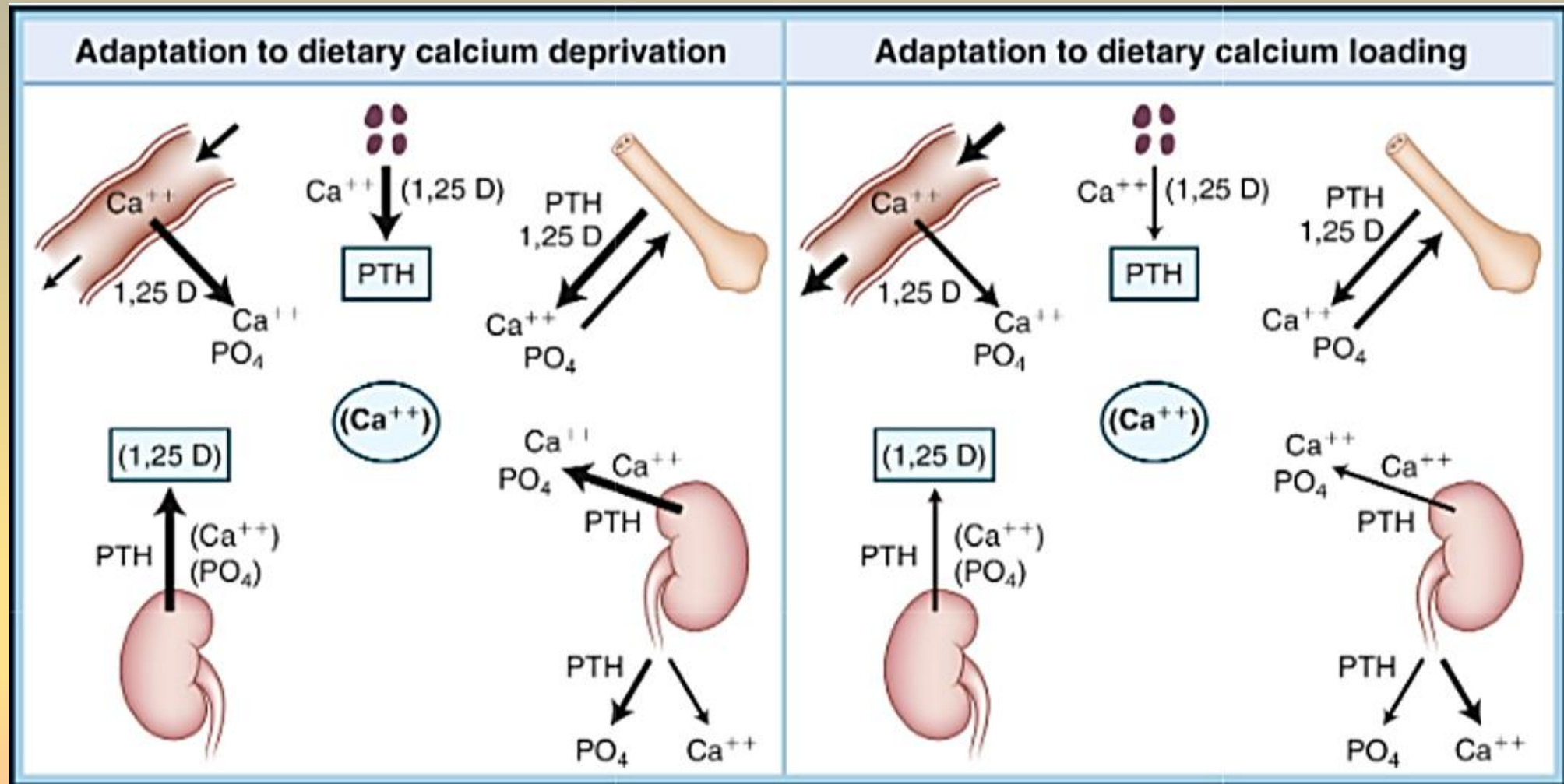
Estradiol

Prolaktin

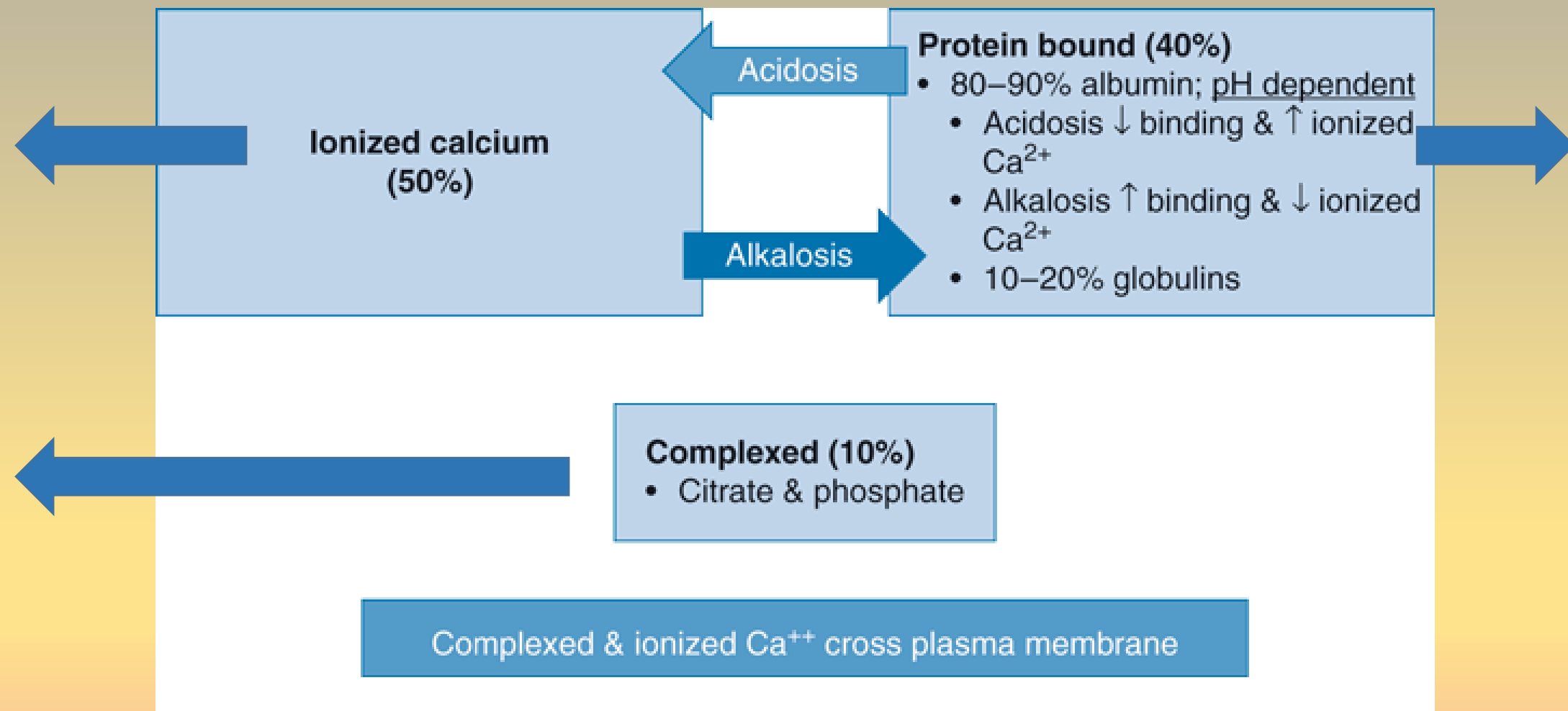
Adaptační mechanismy na množství Ca v potravě

Vápník v krvi (kalcémie)

Glomerulární filtrace ANO

Endokrinní kontrola

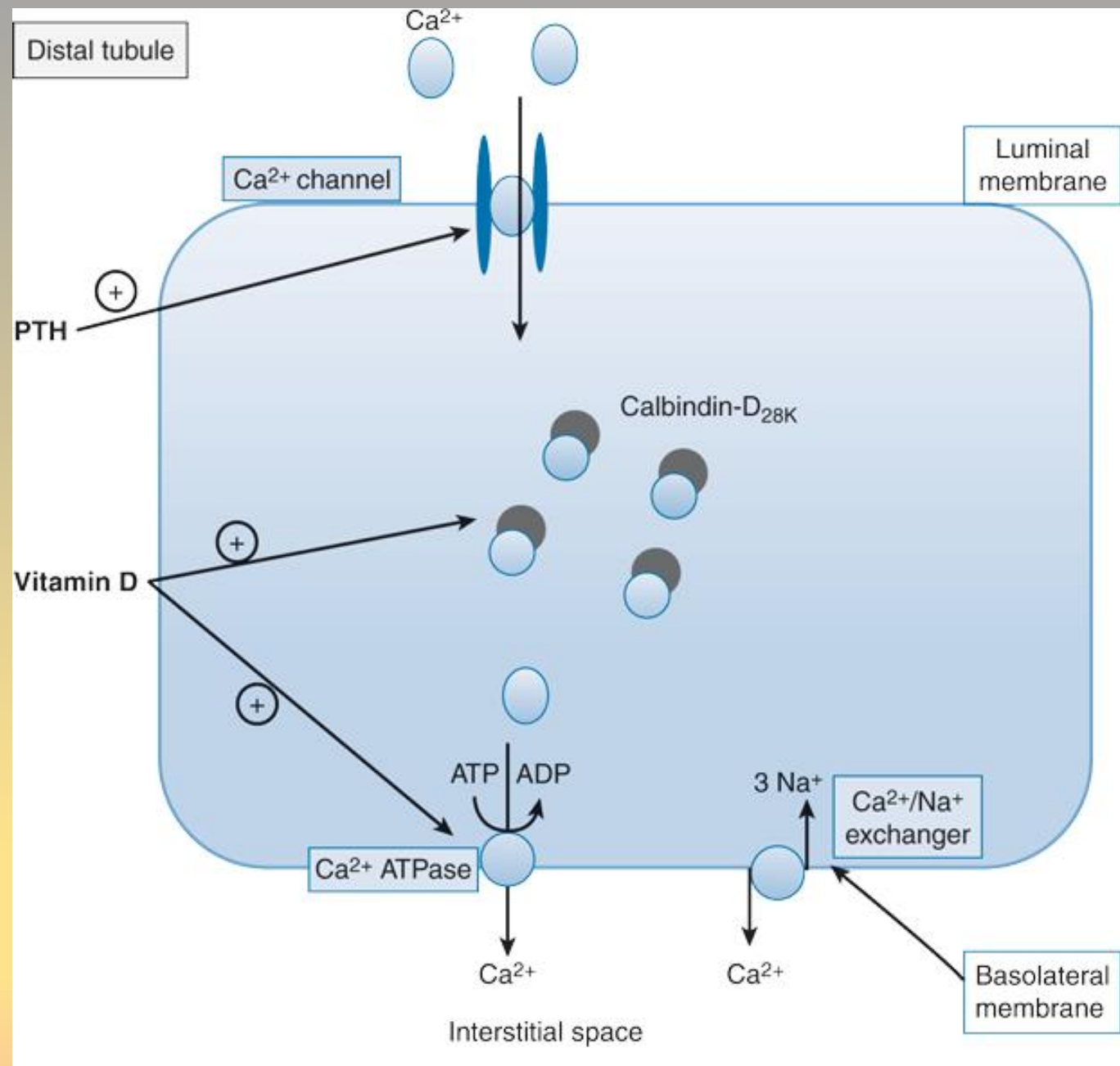

Glomerulární filtrace NE

Exkrece vápníku

- 98 % filtrovaného Ca podléhá reabsorpci
- 70 % proximální tubulus
- 20 % tlusté vzestupné raménko HK
- 5 % sběrací kanálek
- 2 % moč

- CaSR (TALH)
- Paracellin-1
- PTH

Fosfor

Distribuce

- Kosti cca 45 % - $\text{Ca}_{10}(\text{PO}_4)_6(\text{OH})_2$
- V organické i anorganické podobě v ICF a ECF
- Věk, pohlaví, růst

Krev

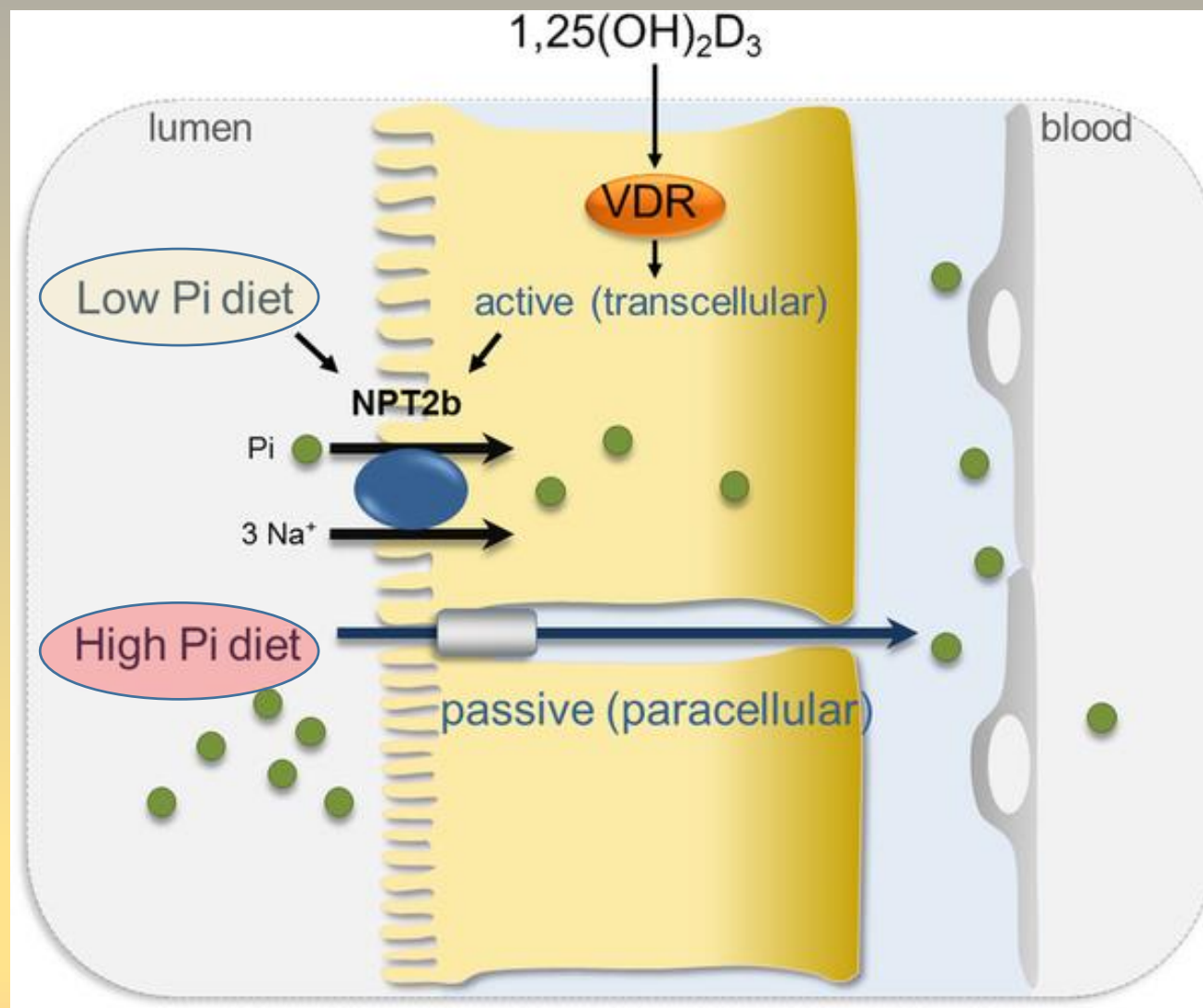
- Koncentrace 1 mM (sérum)
- Ionizovaná forma (HPO_4^{2-} , H_2PO_4^-)
- 12 % komplexy s proteiny
- Intracelulární koncentrace je přibližně stejná jako extracelulární
- Kotransport se sodíkem

Funkce

- Strukturální – NK, fosfolipidy
- Modifikované sacharidy, fosfoproteiny, kofaktory, G proteiny
- Makroergní sloučeniny (ATP)
- Regulační role – signální kaskády, energetické procesy

Ledviny

- Reabsorpce proximální tubulus (85 %) – *Npt1-3*

Vitamín D

PTH

IGF-1

FGF23

Hořčík

Distribuce

- 1 mol - kosti cca 54 %, svaly a měkké tkáně cca 56 %
- ECF – 0.5 mM

Krev

- 0.7 – 1 mM
- Cca 30 % v komplexech s proteiny
- 15 % v komplexech s fosfáty a nízkomolekulárními anionty
- 55 % volných

Buňka

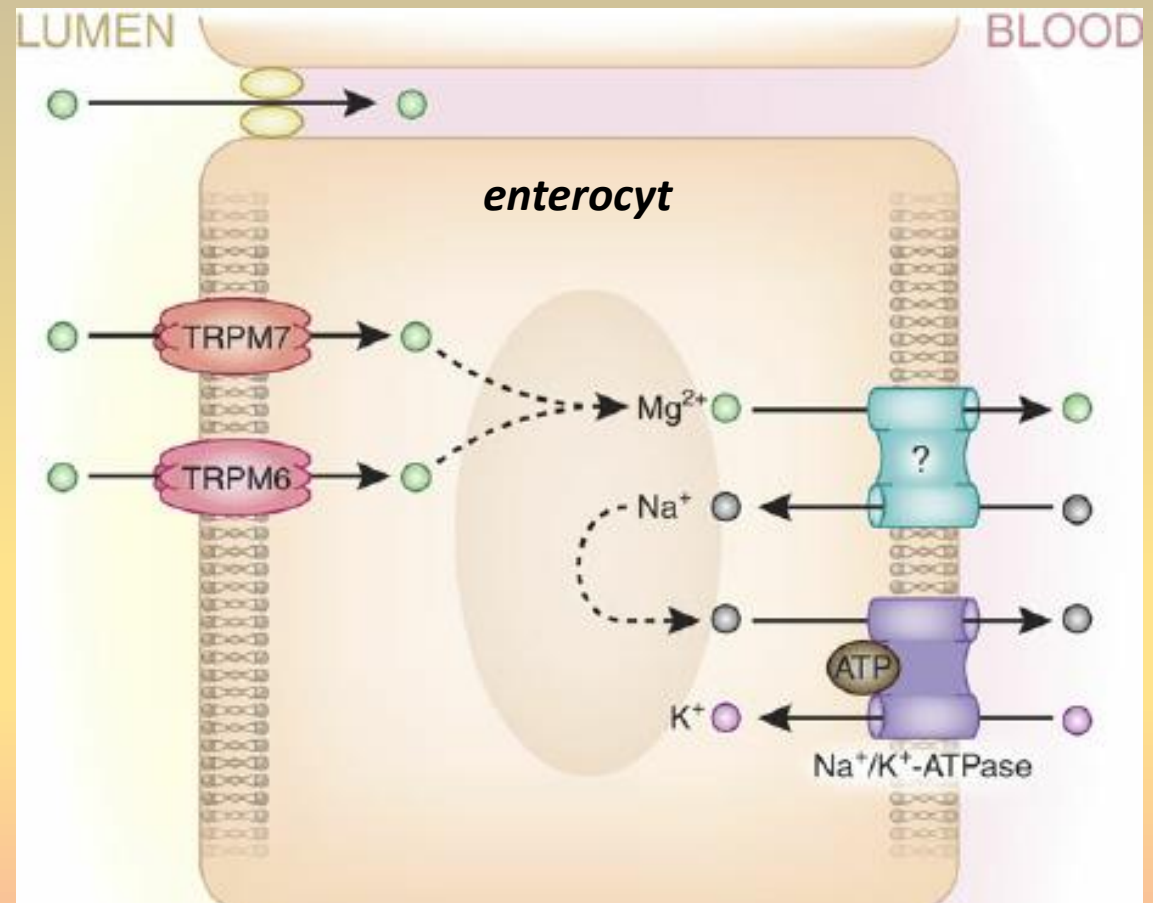
- 95 % v podobě ATP a další podobné molekuly
- Koncentrace 0.5 mM
- Iontové kanály?

Ledviny

- 95 % filtrovaného množství reabsorbováno
- 15 % PT, 70 % kortikální TAHL, 10 % DT
- Regulace – magnesémie, kalcémie, objem ECF

Funkce

- Kofaktor (glykolytické, kinázové a fosfatázové systémy)
- Stabilizační funkce (DNA, RNA, ribozomy)
- Aktivátor ATP transportérů
- Neuromuskulární excitabilita

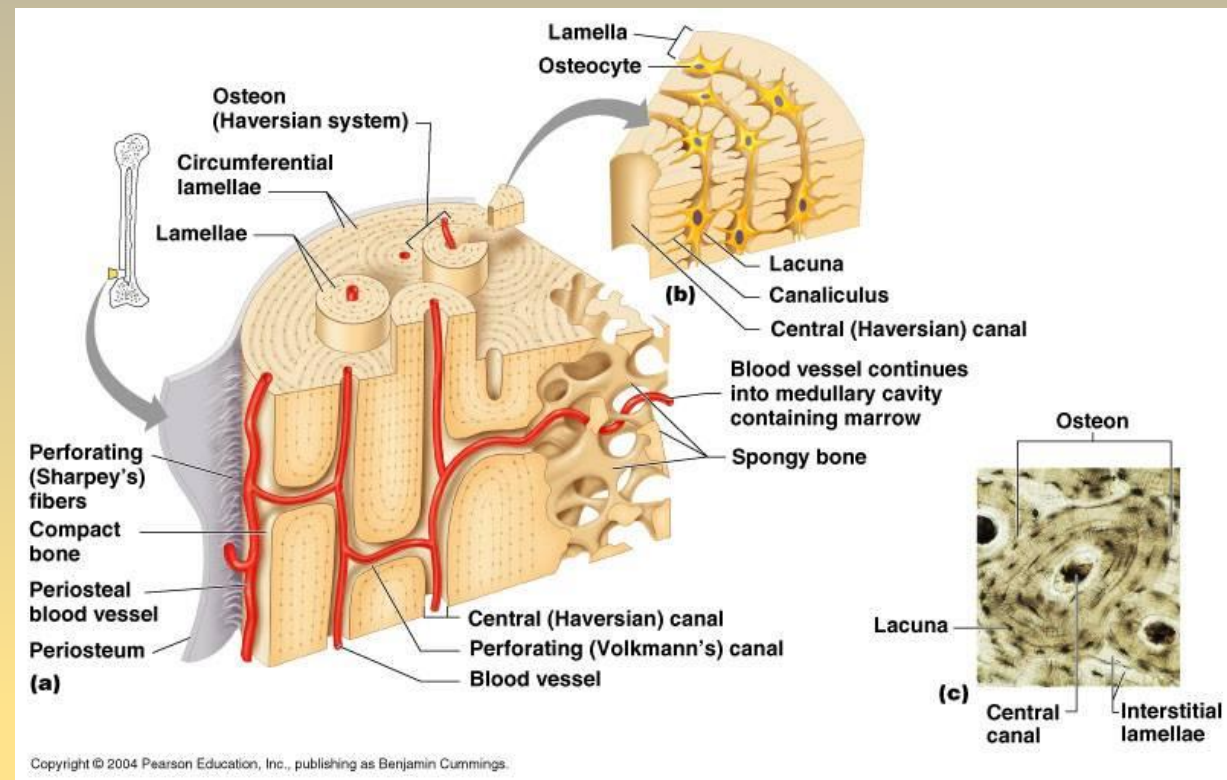
Fyziologie kostní tkáně

Kompaktní (kortikální) kost – cca 80 %

- Nízký poměr povrchu k objemu, osteocyty v klidovém stavu
- Haversovy kanálky s koncentrickými vrstvami kolagenu – osteony (Haversovy systémy)
- Kolagenní matrix impregnována kostními minerálními krystaly
- 20 x 3-7 nm, většinou hydroxyapatit

Trabekulární (houbovitá) kost – cca 20 %

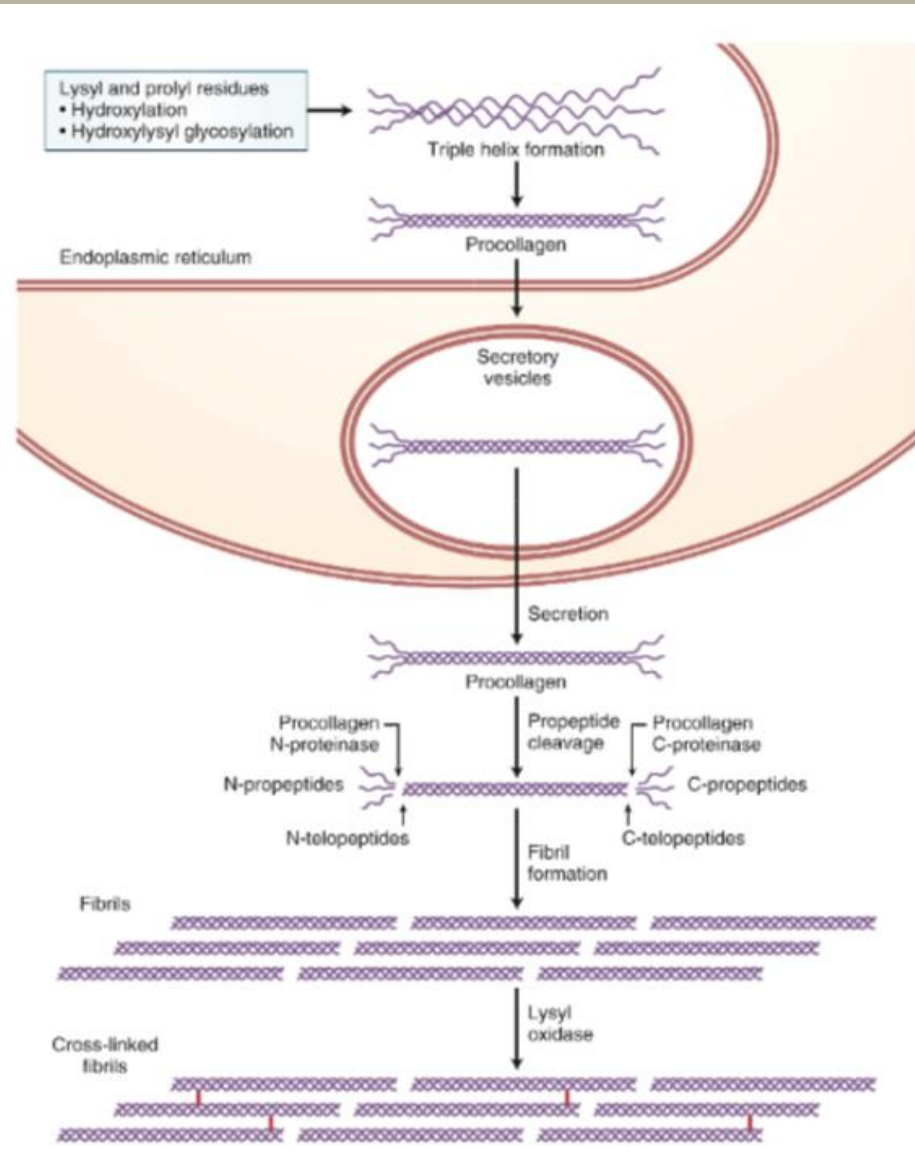
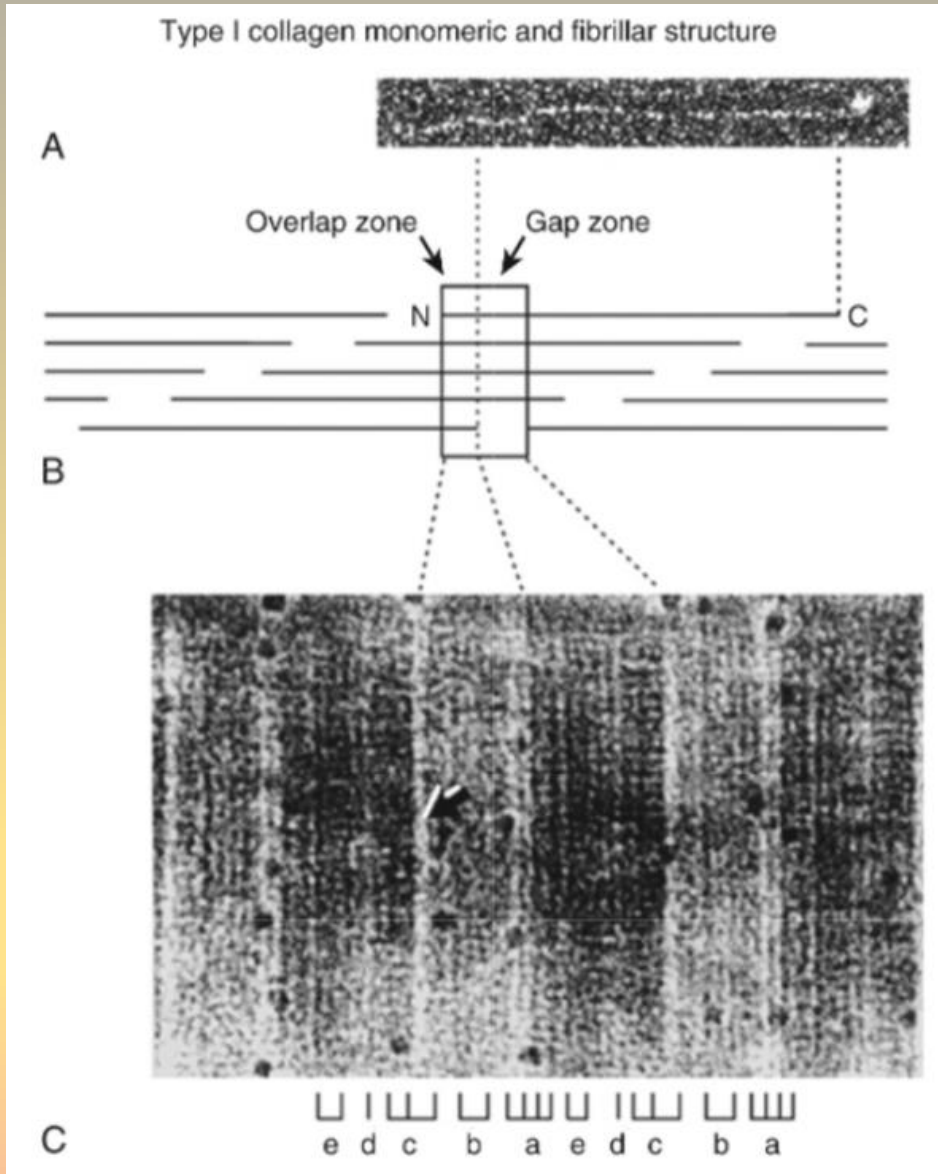
- Vysoký poměr povrchu k objemu
- Vysoká metabolická aktivita
- Živiny difundují z ECT to trabekul

www.creab.org - Human Body Anatomy - Online anatomy atlas. Viktoria Ruppel. 14. 3 2015

**Kolagen typu I =
nejvýznamnější
protein kostní matrix**

Kostní matrix a kostní minerál

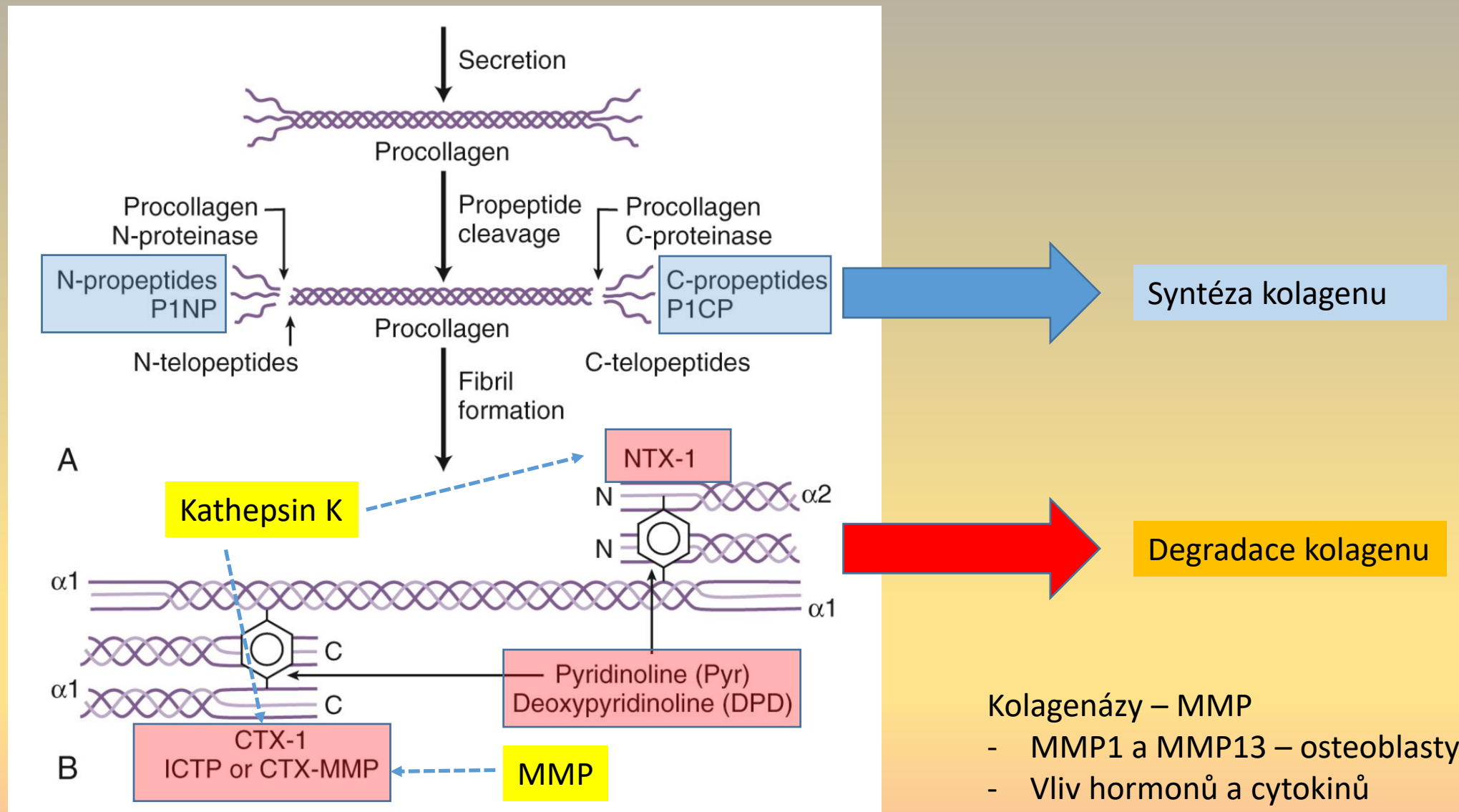
Trombospondin
Fibronektin
Matrixový Gla protein
Osteokalcin
Biglykan
Dekarin
Kostní sialoprotein
Osteopontin
Osteoadherin

Signální fce. + hematopoéza

Vitamín K-dependentní γ
karboxylace a fosforylace

Afinita k Ca a
mineralizace

Kolagen a jeho syntéza

Kolagenázy – MMP

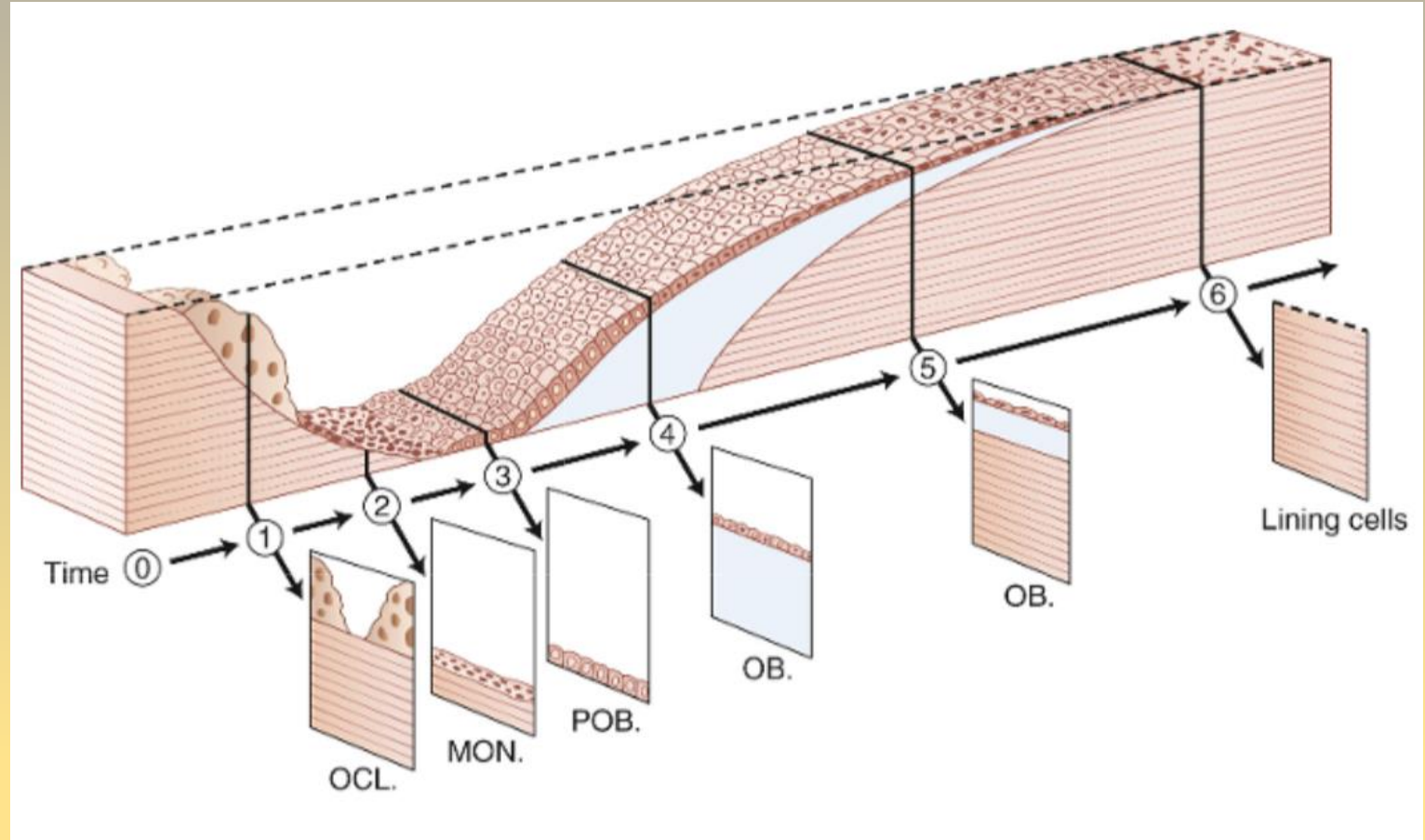
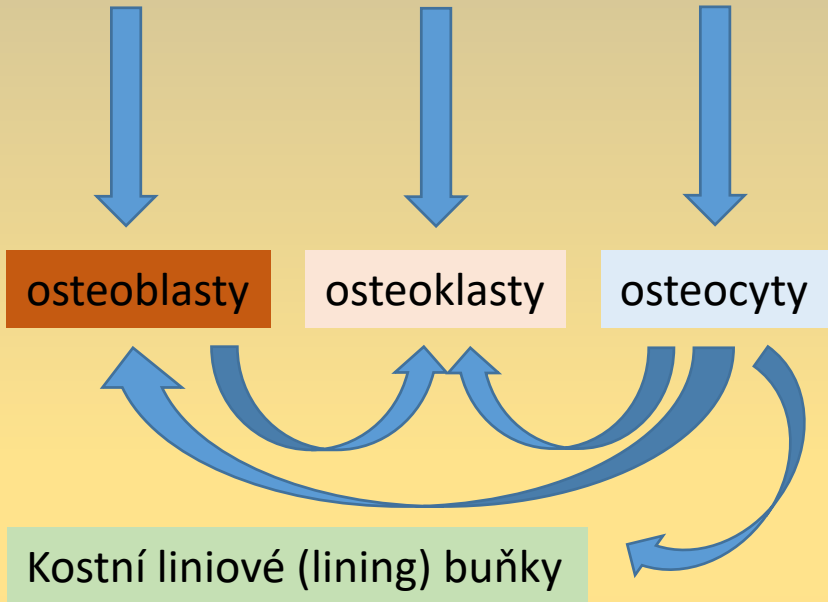
- MMP1 a MMP13 – osteoblasty
- Vliv hormonů a cytokinů

Kostní tkáň a její remodelace

**Modelling
versus remodelling
kostní tkáň**

REMODELAČNÍ JEDNOTKA - BMU

Kostní resorpce

Výstavba kostní tkáňě

osteoklasty

mononukleární buňky

preosteoblasty

osteoblasty

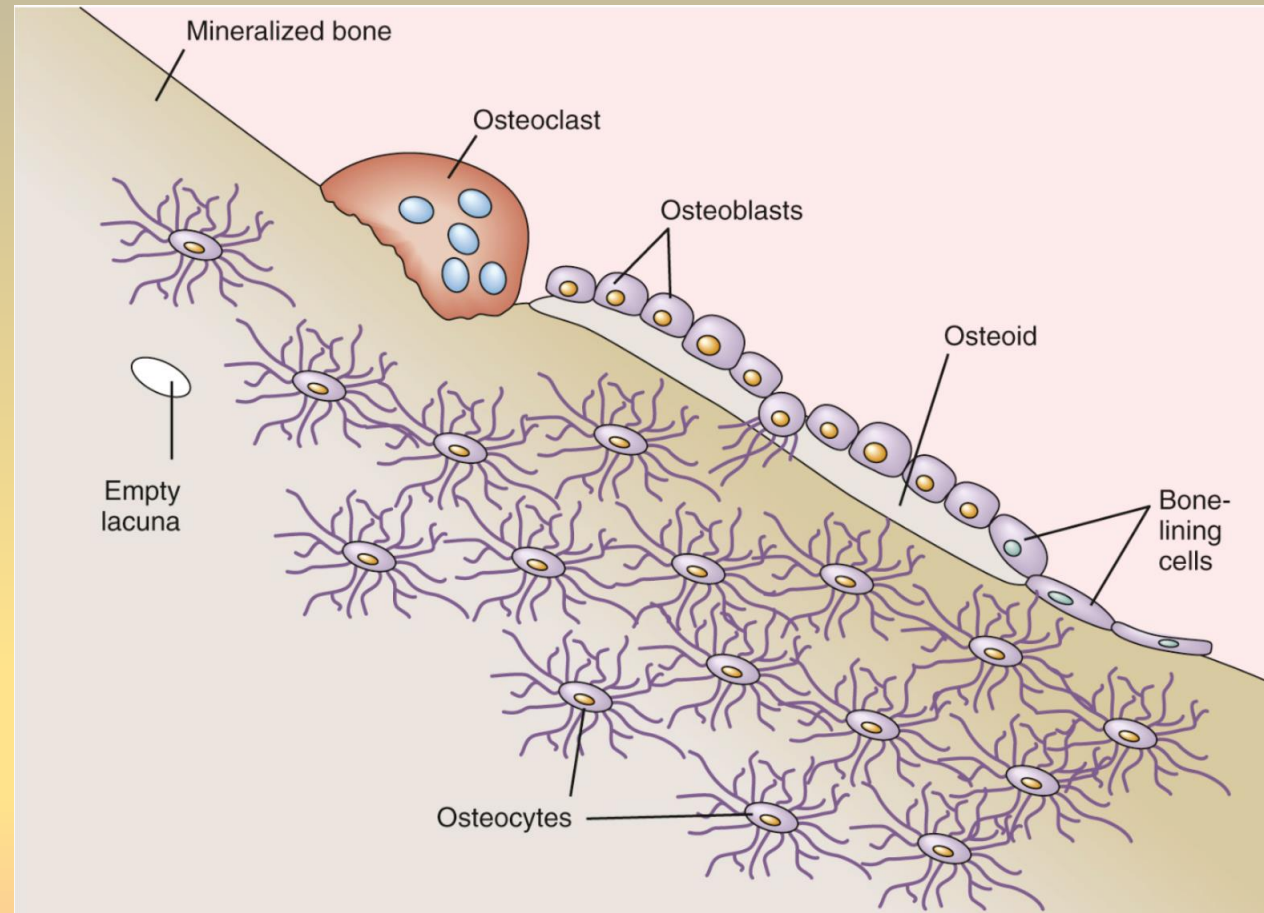
Kostní tkáň a její remodelace

Osteocyty (OC)

- Metabolická aktivita
- Receptory pro PTH
- Komunikace s kostním povrchem
- Mechanický sensing
- Produkce RANKL
- Přímá degradace kostní tkáně (osteocytická osteolýza)
- Adaptivní remodelace

Osteoblasty (OB)

- Produkce kostní matrix
- Produkce kolagenu a nekolagenních peptidů + jejich orientace
- Regulace hormony, lokálními faktory a cytokiny
- Diferenciace a jejich další osud – apoptóza, osteocyty, liniové buňky
- „nábor“ jiných buněk – IGF-1, IGF-2, TGF- β

Liniové buňky

- Stimulace diferenciace OB
- Komunikace s OC
- Diferenciace do OB stimulovaná PTH

Osteoklasty (OK)

- Resorpce kostní tkáně

Remodelační jednotka - BMU

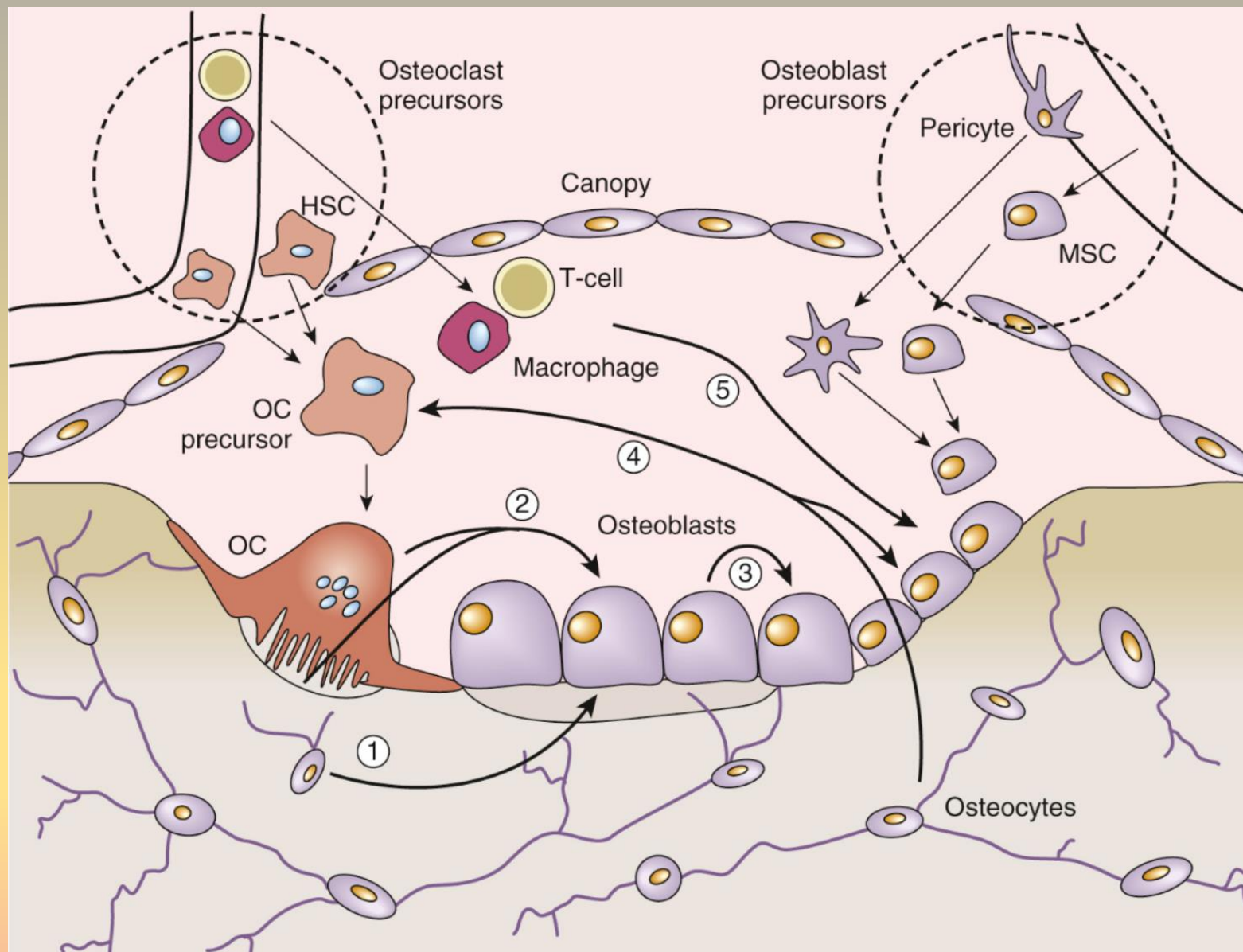
1. Stimulační a inhibiční signály osteocytů (Oncostatin M - OSM, sklerostin, PTHrP)

2. Stimulační a inhibiční signály osteoklastů k osteocytům (TGF- β , IGF-1, kardiotropin-1, Sema4D – semaforin 4D, sfingosin-1 fosfát)

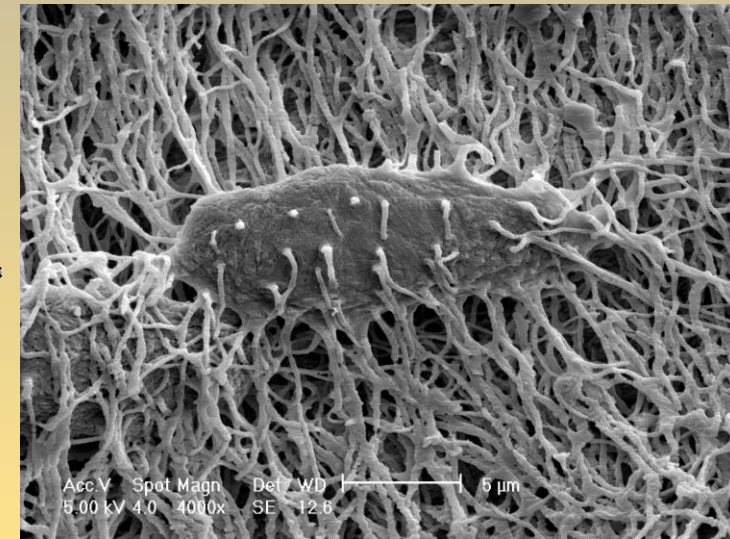
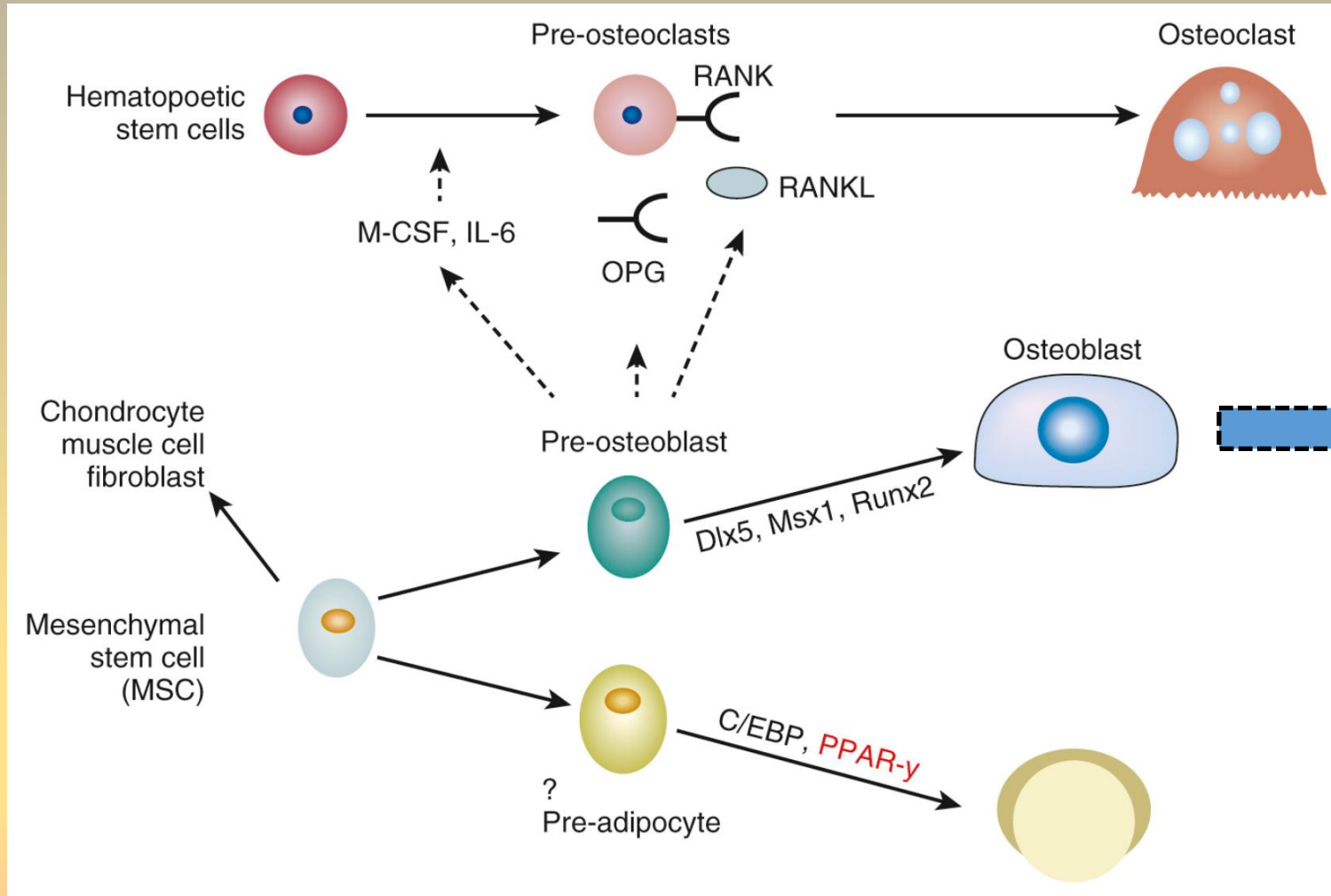
3. Signalizace mezi osteoblasty (ephrinB2, EphB4, Sema3a, PTHrP, OSM)

4. Stimulační a inhibiční signály mezi osteoblasty a osteoklasty a jejich vývojovými deriváty (RANKL, Sema3B, Wnt5a, osteoprotegerin - OPG)

5. Signalizace mezi hematopoiетickými kmenovými buňkami a osteoblasty (makrofágy produkovaný OSM, IL produkované T-buňkami, RANKL)

Původ kostních buněk

- Osteocyt**
- Změna metabolické aktivity
  - Vývoj „výběžků“ – komunikace
  - Komunikace s dalšími osteocyty (syncytium – OC + OB)

Osteoklasty

Klíčovým faktorem regulujícím kostní resorpci je poměr RANKL/OPG

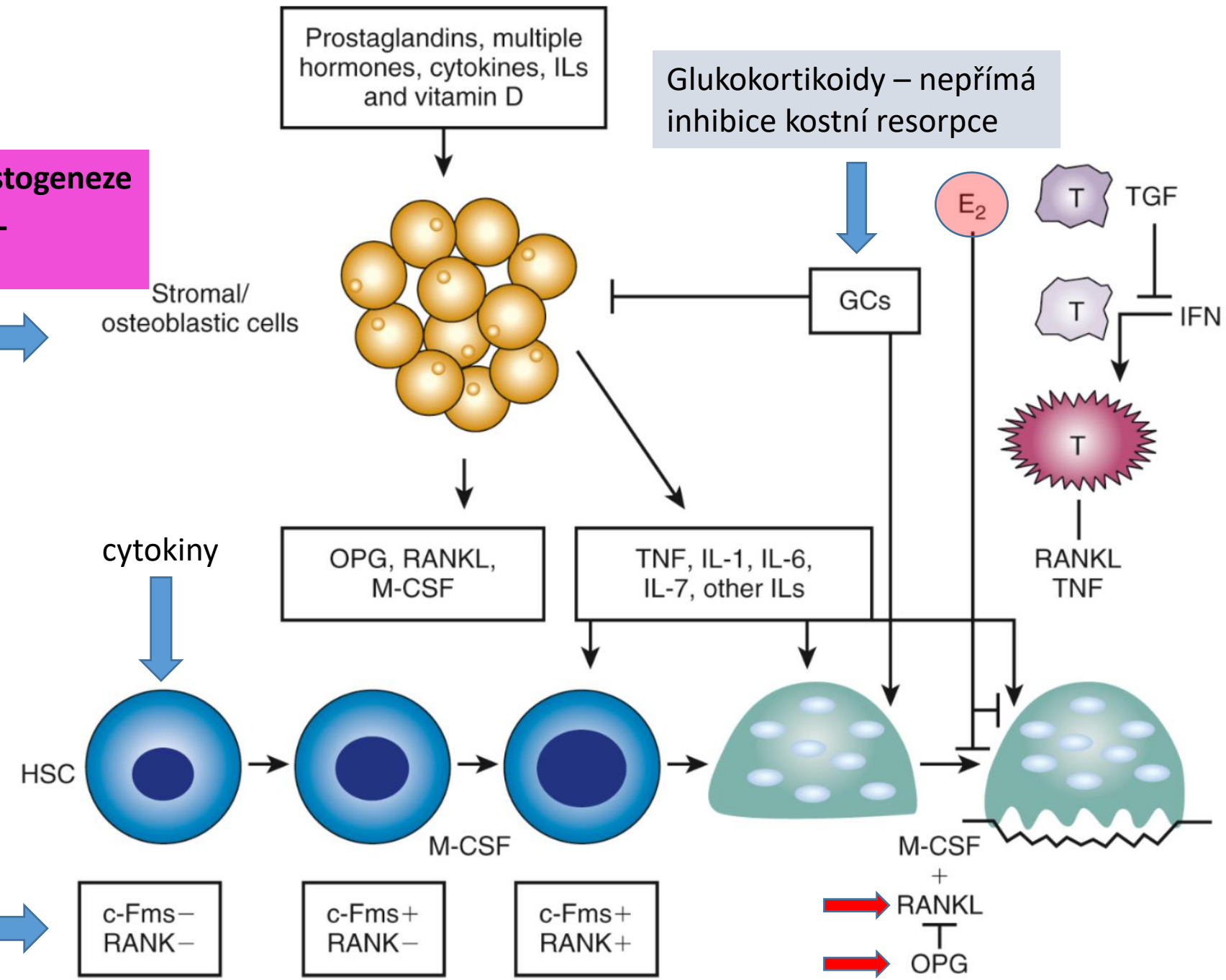
Osteoklastogeneze (+) RANKL (-) OPG

Produkce směsi pro- a antiklastogenních faktorů (různá v čase)

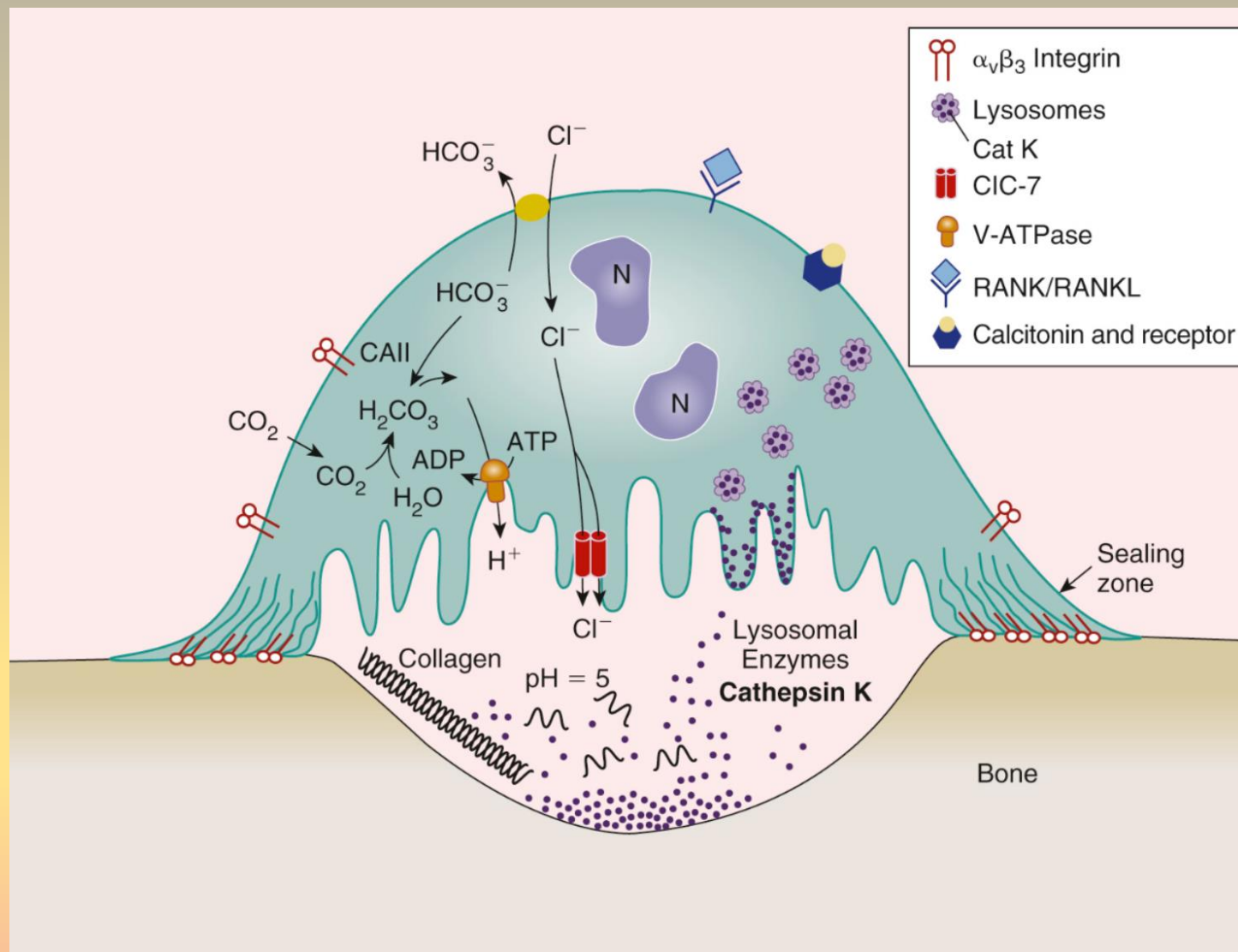
E2 (estrogeny) – inhibice aktivace T buněk = inhibice sekrece RANKL a TNF- α

Pohlavní hormony – regulace diferenciace osteoblastů i osteoklastů včetně délky jejich života

Expresce různých receptorů v čase (vliv různých stimulů)

Resorpce kostní tkáně osteoklasty

Význam kompartmentalizace pro kostní resorpci - *podosomy*

Resorpce a sekrece produktů kostní resorpce - transcytóza

Zásadní význam pH pro resorpci kostní tkáně

Faktory ovlivňující remodelaci kostní tkáně

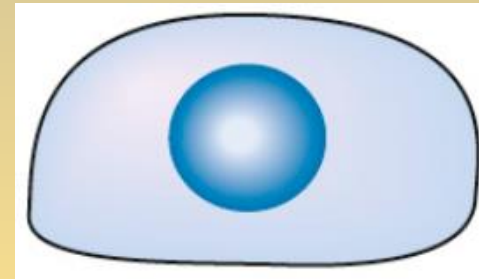
Resorpce trvá cca 2 týdny
Mineralizace a formace cca 12 týdnů

Za patofyziologických podmínek je narušena návaznost mezi resorpcí a formací kostní tkáně.

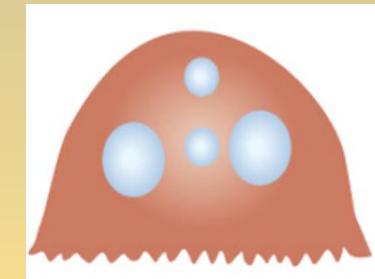
Systemické signály + Lokální signály

Remodelace kostní tkáně

Osteoblasty
Liniové buňky

Osteoklasty

Trabekulární kost

Okamžitá potřeba vápníku - homeostáza

Zajištění mechanických požadavků

-
Cytokiny - IL-1 α , IL-1 β ,
TNF- α , TNF- β ,
prozánětlivé IL (7, 15, 17)

TGF- α a EGF, FGF21,
FGF23

Prostaglandiny

PDGF

+
Cytokiny - IL-4, IL-13, IL-
10, IL-18

Prostaglandiny

VEGFA, HIF-1 α (+/-)

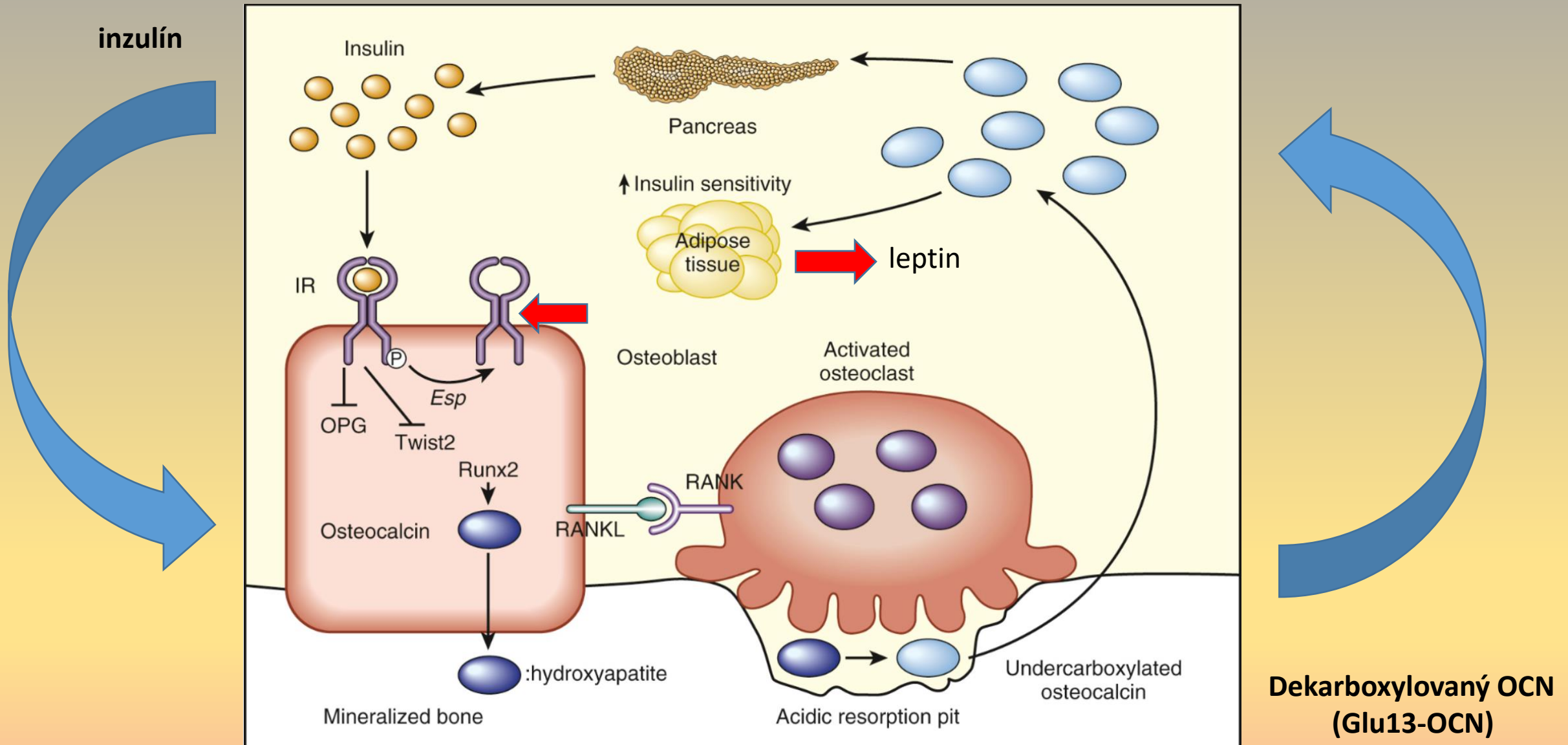
IGF-1 (endo-/parakr.)

BMPs (OB, autokr.)

Endokrinní regulace kostní tkáně

Hormon	Působení	Cílové buňky
PTH	<ul style="list-style-type: none"> - Stimulace resorpce (dlouhodobé působení) - Stimulace kostní formace (pulzní působení) - Stimulace lokální sekrece IL-1 a IL-6 	Osteoblasty, liniové buňky, osteocyty
Vitamín D	<ul style="list-style-type: none"> - Stimulace resorpce (vyšší koncentrace) - Inhibice mineralizace (vyšší koncentrace) - Stimulace kostní formace (nízké koncentrace, spolu s PTH) 	Osteoblasty (primárně)
Kalcitonin	<ul style="list-style-type: none"> - Inhibice resorpce - Regulace remodelace kostní tkáně 	Osteoklasty
Růstový hormon IGF-1	<ul style="list-style-type: none"> - Stimulace kostního obratu - Stimulace proliferace a diferenciací osteoblastů - Zvýšená syntéza kolagenu a dalších proteinů 	Osteoblasty – primárně GH Osteoblasty i osteoklasty – IGF-1
Glukokortikoidy	<ul style="list-style-type: none"> - Snížení absorpce Ca v GIT - Indukce osteoklastogeneze - Zvýšení kostní resorpce (+ RANKL) - Potlačení remodelace kostní tkáně - Indukce apoptózy osteoblastů a osteocytů - Inhibice syntézy IGF-1 	Osteoblasty, osteocyty, osteoklasty
Hormony štítné žlázy	<ul style="list-style-type: none"> - Děti – stimulace mineralizace a epifyzeální maturace - Dospělí – zvýšení resorpce - Růst a proliferace chondrocytů (permissivní účinek na růstový hormon) - Zvýšení transkripce kolagenázy a gelatinázy 	Osteoblasty, osteoklasty (i nepřímý přes TSH)
Inzulín	<ul style="list-style-type: none"> - Stimulace formace kostní tkáně a mineralizace - Zvýšení syntézy kolagenu - Stimulace sekrece IGF-1 	Primárně osteoblasty
Pohlavní hormony	<ul style="list-style-type: none"> - Uzávěr epifýz (E) - Inhibice sekrece RANKL - Změny rychlosti kostní resorpce a formace (stimulace formace a mineralizace) 	Primárně osteoblasty, ale i další kostní buňky
Prolaktin	<ul style="list-style-type: none"> - Nepřímý účinek 	

Osa inzulín - osteokalcín

Markery metabolismu kostní tkáně

Ionizovaný vápník	8.5 – 10.5 mg/dL
Plasmatické fosfáty	3 – 4.5 mg/dL
PTH	10 – 65 pg/mL
Vitamín D	30 – 100 ng/mL

Marker	Tissue origin	Analytical sample	Analytical method
Hydroxyproline, total and dialyzable (OH-Pro, OHP); specific for all fibrillar collagens and a part of collagen proteins, including C1q and elastin; present in newly synthesized and mature collagen	bone, skin, cartilage, soft tissues	urine	colorimetry, HPLC
Pyridinoline (PYD, Pyr); high concentrations in cartilage and bone collagen: not present in skin; present only in mature collagen	bone, tendon, cartilage	urine	HPLC, ELISA
Deoxypyridinoline (DPD, d-Pyr); high concentrations only in bone collagen: not present in cartilage or in skin; present only in mature collagen	bone, dentine	urine	HPLC, ELISA
Cross-linked C-terminal telopeptide of type I collagen (ICTP); high proportion from bone collagen in type I collagen; can partly originate from newly synthesized collagen	bone, skin	serum	RIA
Cross-linked C-terminal telopeptide of type I collagen (fragments alpha-CTX, beta-CTX); in type I collagen; probably high proportion from bone collagen	all tissue containing type I collagen	urine, serum	ELISA, RIA, ECLIA
Cross-linked N-terminal telopeptide of type I collagen (fragments NTX); in type I collagen; big proportion from bone	all tissue containing type I collagen	urine (alpha/beta), serum (only beta)	ELISA, RIA, ICMA
Hydroxylysine-glycosides (Hyl-Glyc); collagens and collagen proteins; glucogalactosyl- hydroxyllysine is highly represented in soft tissue collagens and C1q; galactosil-OHLys is highly represented in bone collagen	bone, skin, soft tissue, serum complement	urine	HPLC, ELISA
Bone sialoprotein (BSP); synthesized by active osteoblasts and lay in extracellular bone matrix; it seems to express osteoclast activity	bone, dentine, hypertrophic cartilage	serum	RIA, ELISA
Tartaric-resistant acid phosphatase (TR-ACP); osteoclasts, thrombocytes, erythrocytes	bone, blood	plasma/serum	colorimetry, RIA, ELISA
Free gamma carboxyglutamin acid (GLA); resulted from bone proteins (e.g. osteocalcin, matrix Gla protein) and from coagulation factor	blood, bone	serum/urine	HPLC

HPLC – high performance liquid chromatography; ELISA – enzyme-linked immunosorbent assay; RIA – radio immuno assay; ECLIA – electrochemiluminescence immunoassay; ICMA – immunochemiluminometric assay

Klinický přesah

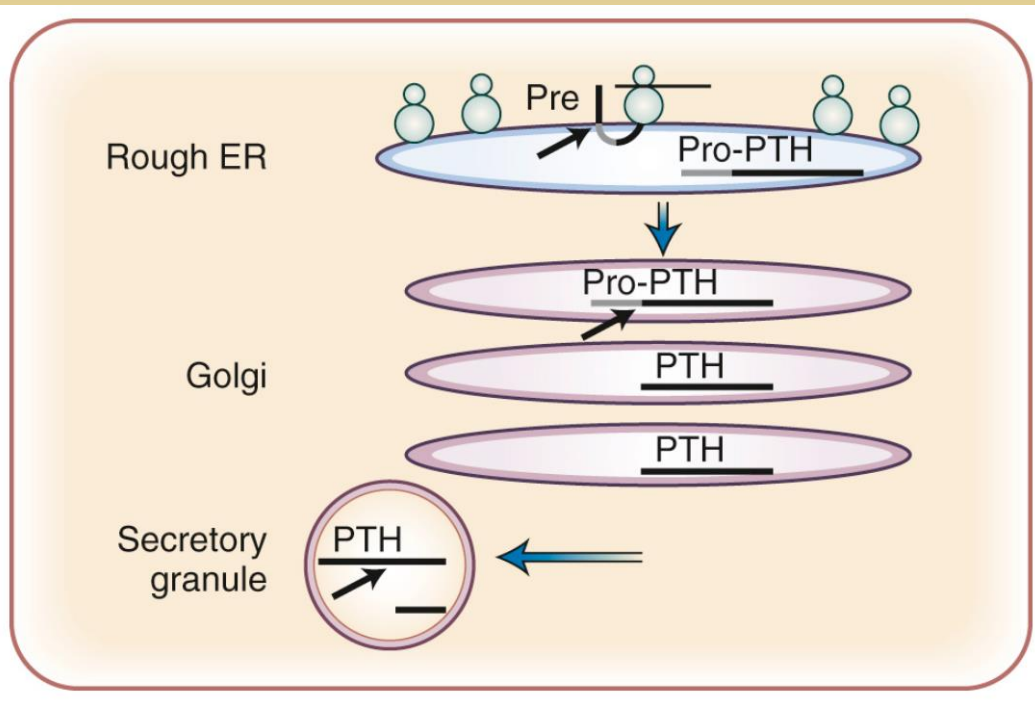
- Osteogenesis imperfecta
- Osteopetróza
- Osteomalácie
- Rachitis
- Osteopenie – T skóre -1 – -2.5
- Osteoporóza – T skóre pod -2.5

Parathormon

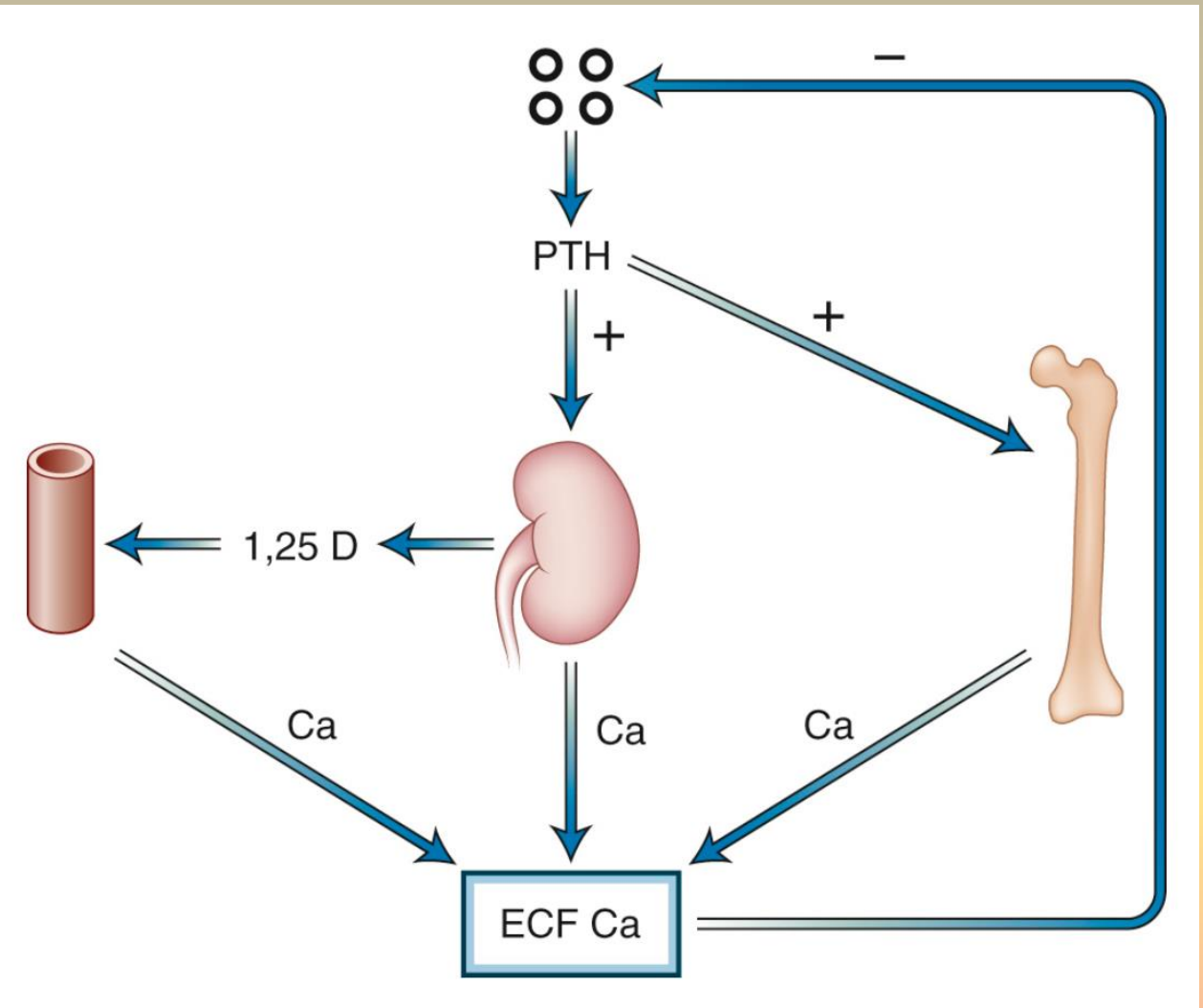
Charakteristika

- Příštítná tělíska – hlavní buňky
  - Syntéza a skladování PTH
  - Velmi rychlá sekrece PTH
  - Schopnost proliferace při dlouhodobé stimulaci

PTH

- Syntetizován jako pre-pro-PTH
- Sekreční granula několika typů (PTH; PTH+katepsin B a H)
- Velmi rychlá metabolizace (70 % játra, 20 % ledviny) – 2 min
- Přítomnost několika typů fragmentů
- PTHR1, PTHR2, PTHR3 – G prot.

Sekrece PTH

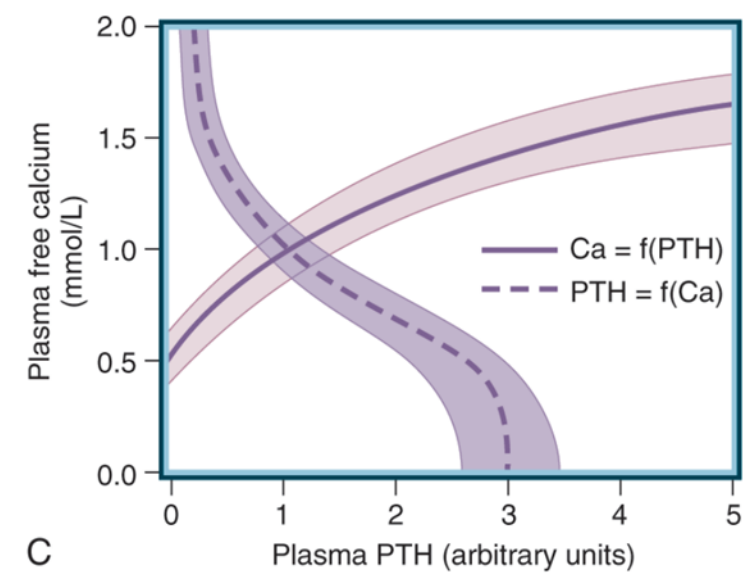
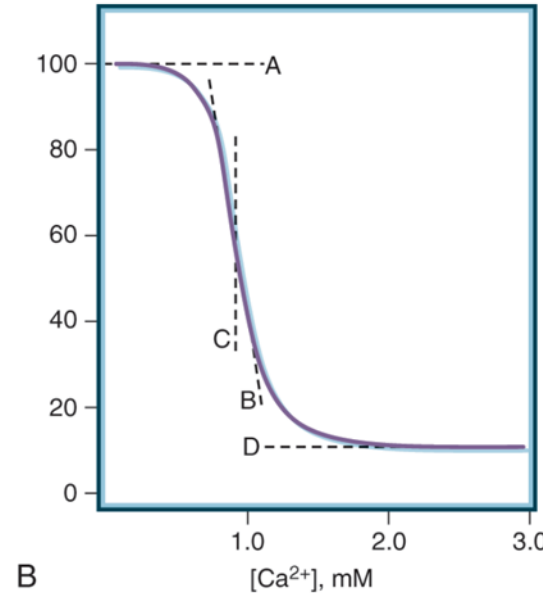
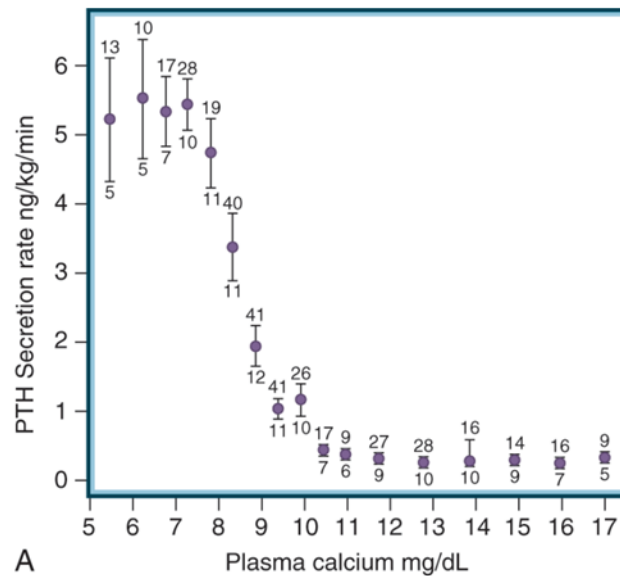
Buněčná proliferace hlavních buněk je významným adaptačním mechanismem na:

- Hypokalcémii
- Nízké hladiny vitamínu D ($1,25(\text{OH})_2\text{D}_3$)
- Hyperfosfatémii (urémii)
- Neoplastický růst

Maximální sekrece (rezervní kapacita)

Minimální sekrece

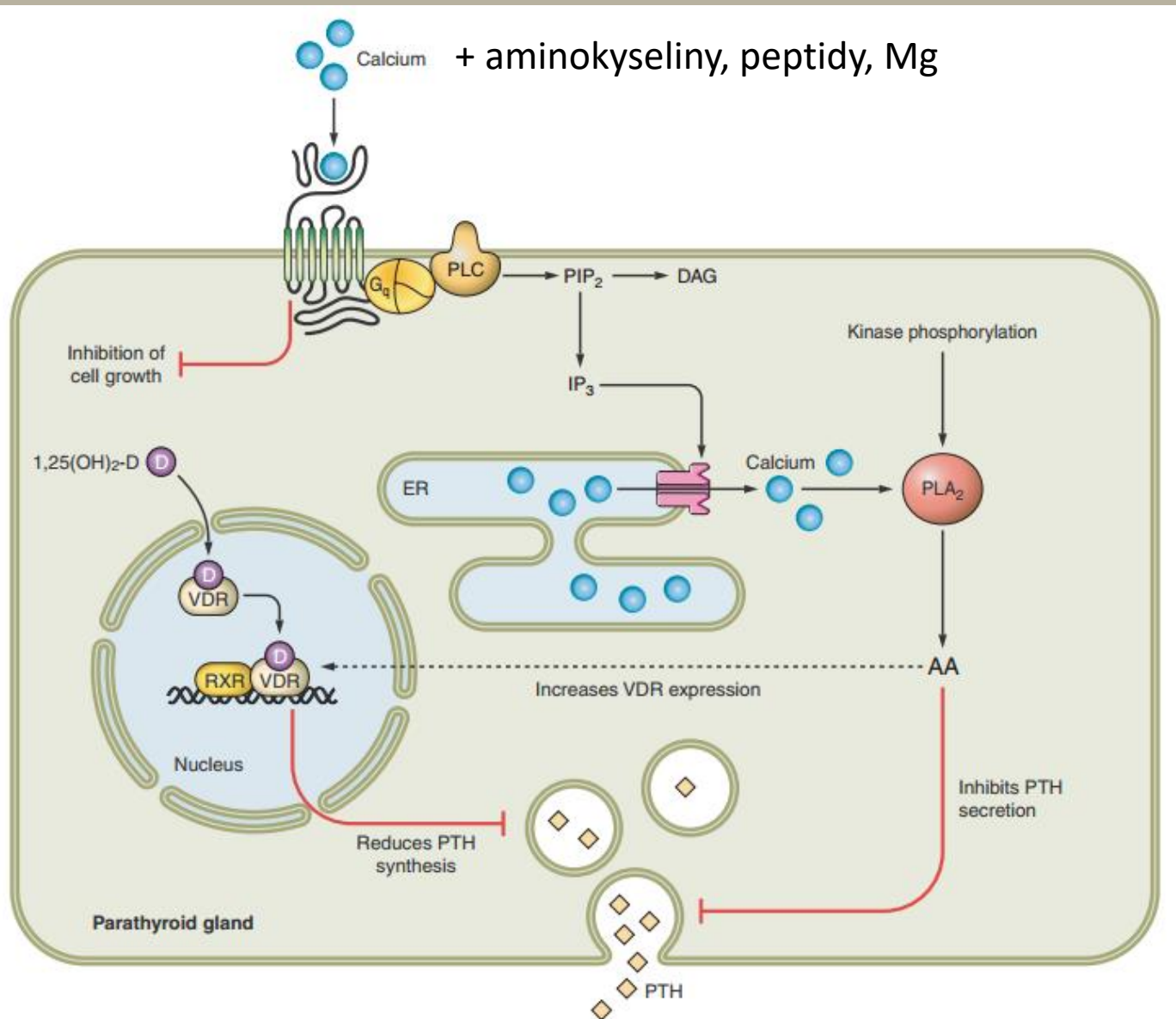
Hladina ionizovaného vápníku v krvi je klíčovým parametrem pro sekreci PTH

Při náhlém poklesu hladiny ionizovaného vápníku je sekrece PTH výraznější

Vitamín D snižuje sekreci PTH (a inhibuje expresi a tvorbu PTH), u chronické hypokalcemie NE

Fosfáty opožděně stimulují tvorbu a sekreci PTH

Calcium sensing receptors – CaSR – a sekrece PTH

CaSR – receptor spřažený s G proteinem

- Aktivace PLC
- Inhibice tvorby cAMP

Různá distribuce v tkáních – všechny tkáně podílející se na udržování homeostázy vápníku

- Příštítná tělíska
- Ledviny
- Kůže
- Epitel GIT, enterocyty
- G buňky žaludku
- CNS

Klinické aspekty

- Mutace inaktivační a aktivační
- familiární hypokalciurická hyperkalcémie (in.)
- Familiární hypoparathyroidismus s hyperkalciurií (ak.)
- Kalcimimetika – inhibice sekrece PTH

Hlavní účinky PTH

(+) resorpce vápníku

- cTAHL, **DT**
- transcelulární i paracelulární transport
- TRPV5 a TRPV6 – inhibice Ca^{2+}
- Kalbindin-D28K
- NCX1 a PMCA

(+) exkrece fosfátu

- PT i DT
- Inhibice resorpce
- NaPi kotransportéry – internalizace, degradace

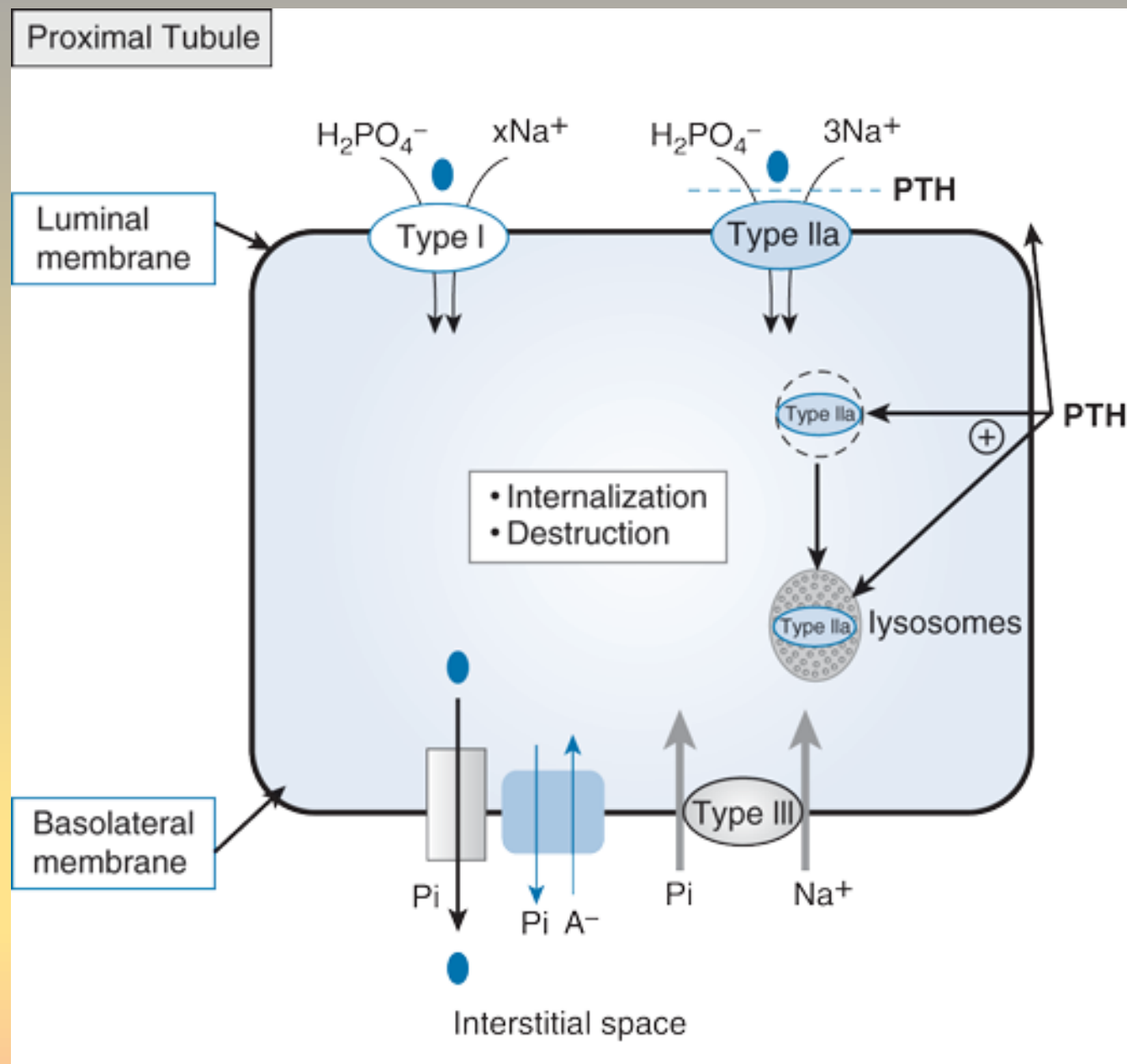
(+) aktivita 1α -hydroxylázy - PT

(-) resorpce Na, vody a hydrogenuhličitanu – PT

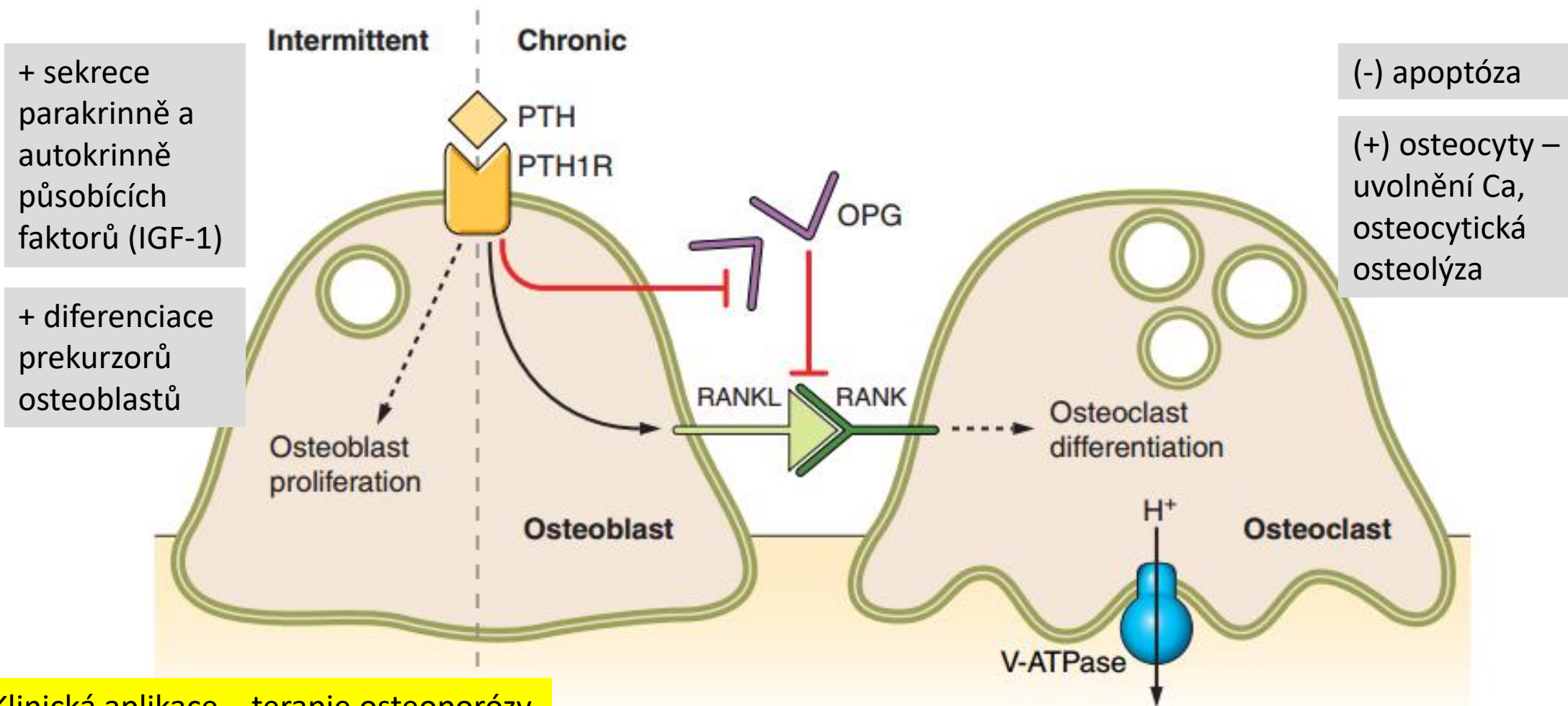
(-) Na^+/K^+ -APTáza (bazolaterální membrána)

(+) glukoneogeneze – PT

(-) GFR - podocyty

PTH a fyziologie kostní tkáně

Klinická aplikace – terapie osteoporózy

Účinek PTH na osteoklasty je nepřímý. Pulzní dávkování stimuluje osteoblasty, chronické kontinuální osteoklasty.

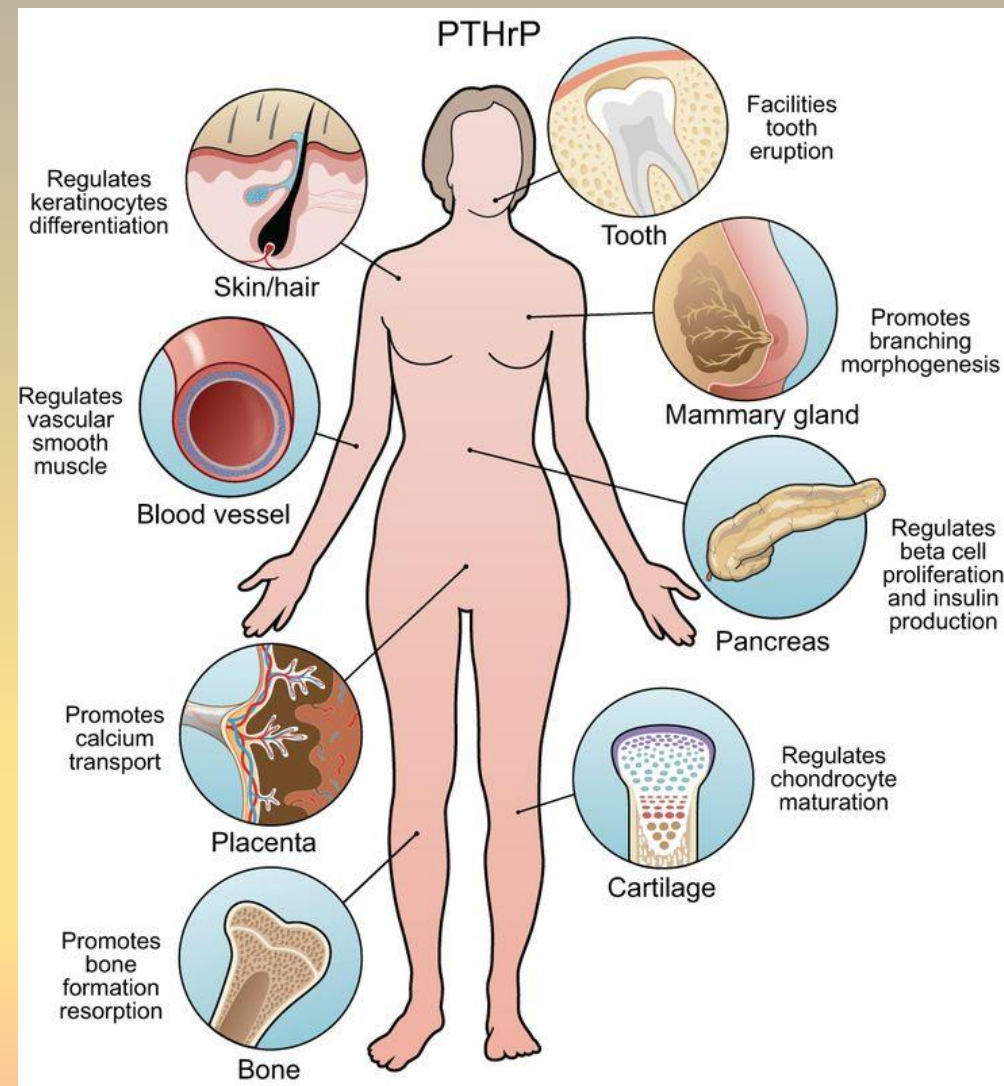
Parathormonu příbuzný peptid - PTHrP

Charakteristika

- Zprvu jako nádory produkovaný peptid – endokrinní působení – ledviny + kosti
- Působení i parakrinní – lokální zvýšení koncentrace Ca
- Poté nalezen v řadě tkání

Funkce

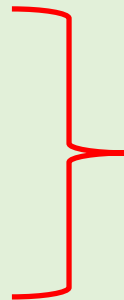
- Kalciotropní hormon
- Vývoj plodu - proliferace a diferenciace buněk
- Laktace – (+) resorpce kostní tkáně bez možnosti ovlivnění suplementací Ca
- Kůže – proliferace a diferenciace
- GIT, močový měchýř, uterus– (+) relaxace hladké svaloviny
- CNS - neuroprotektce
- Para-/auto-/intrakrinní působení

Kalcitonin

Charakteristika

- C buňky štítné žlázy
- Rodina peptidů (amylin, CGRPs, adrenomedulin)
- Různá distribuce ve tkáních
- Sekrece je determinována hladinou ionizovaného vápníku (CaSR)
- Stimulace sekrece:
  - Glukokortikoidy
  - CGRP
  - Glukagon
  - Enteroglukagon
  - Gastrin
  - Pentagastrin
  - Pankreozymin
  - β -sympatomimetika
- Inhibice sekrece - somatostatin

Funkce nejasná

Funkce

- Kostní tkáň
  - inhibice motility a diferenciacie osteoklastů
  - Inhibice sekrece osteoklastů
  - Inhibice ATPáz
- Ledviny
  - Zvýšení exkrece Ca – inhibice resorpce (Ca²⁺ iontové kanály – LS, Na⁺/Ca²⁺ - BM)
- Vývoj skeletu?
- Protekce skeletu během těhotenství?

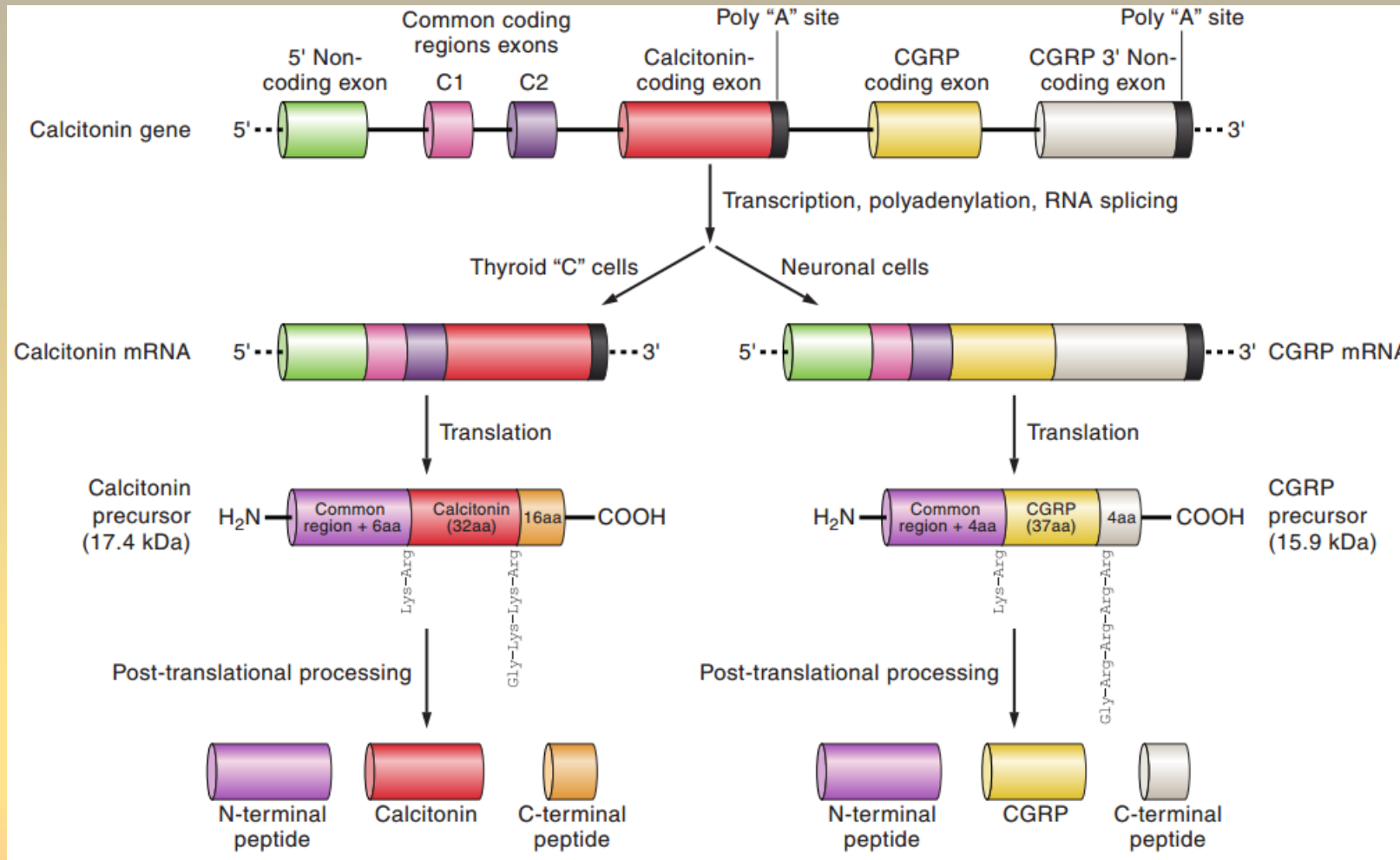
Klinický význam

- Terapie osteoporózy
- Terapie Pagetovy choroby
- Léčba bolesti (kostní metastázy)
- ! Zvýšené riziko nádorových onemocnění

Gen pro kalcitonin, sestřih mRNA a posttranslační úpravy

CNS a obecně neurony

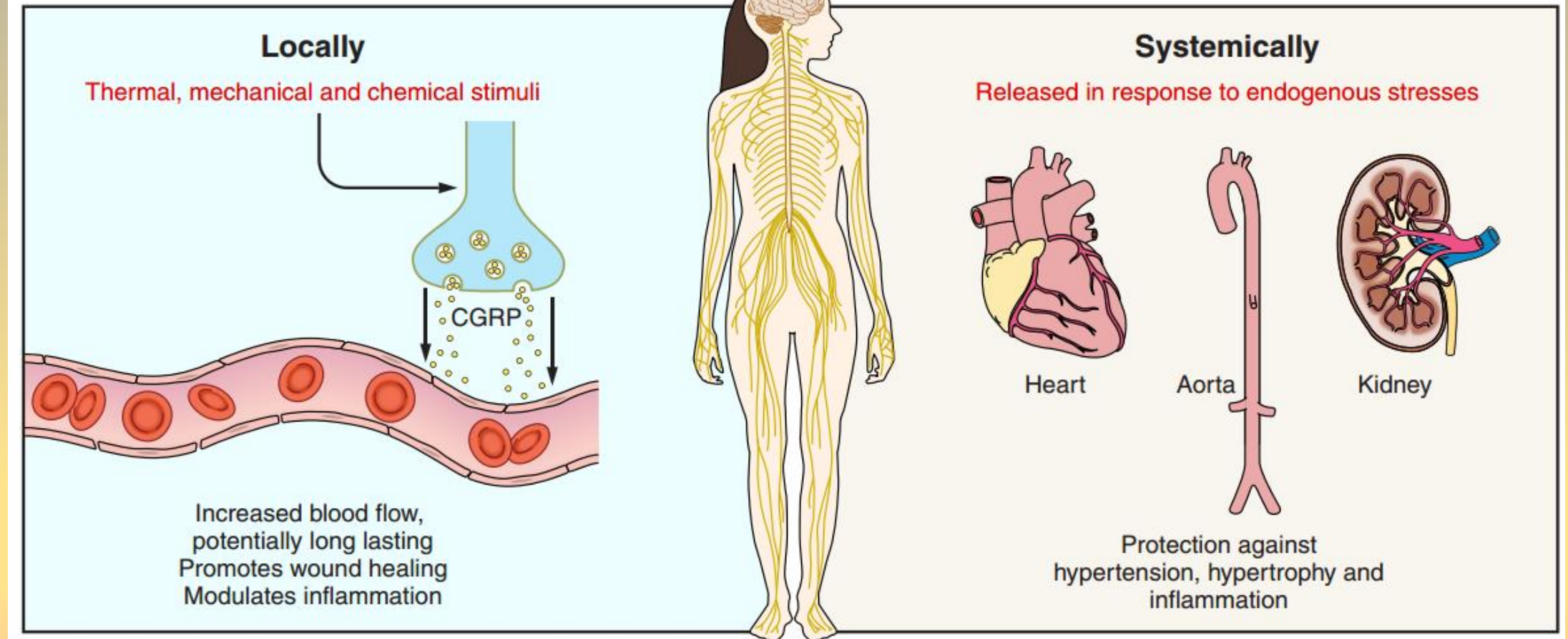

C buňky

Calcitonin gene-related peptide - CGRP

Neuropeptid – sensorické a integrativní motorické funkce

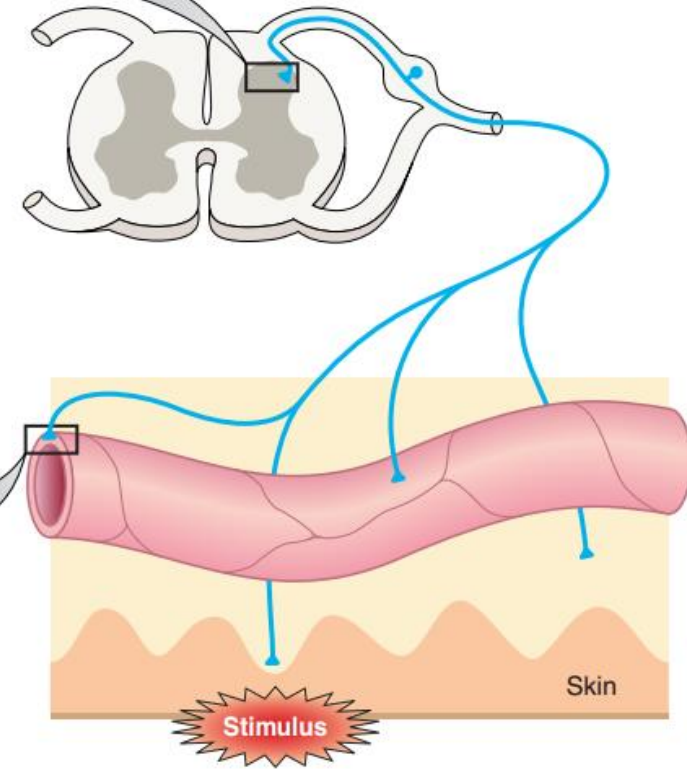
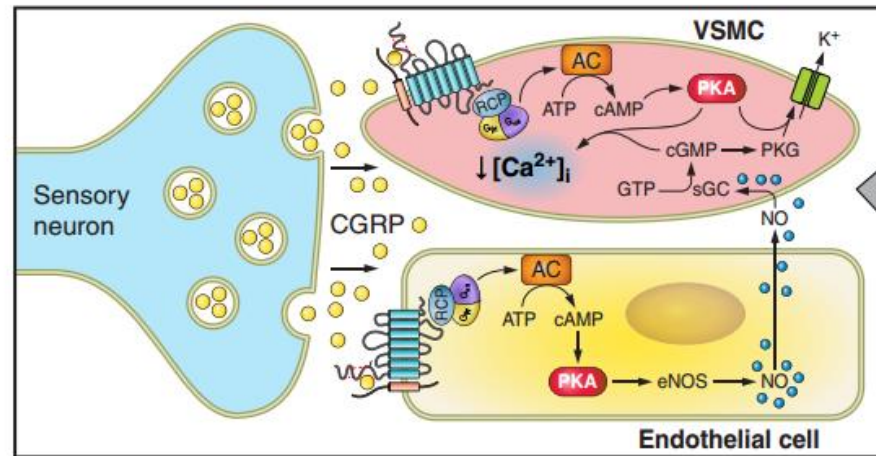
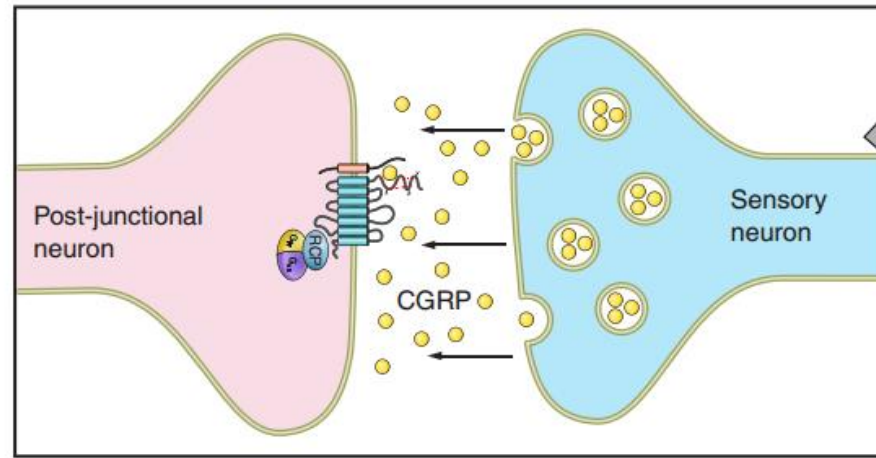
Periferní senzorké nervy → Vazodilatace

CGRP - funkce

Vazodilatace indukovaná různými mechanismy

- G prot.
- eNOS/NO

Russell FA, King R, Smillie SJ, Kodji X, Brain SD: **CALCITONIN GENE-RELATED PEPTIDE: PHYSIOLOGY AND PATHOPHYSIOLOGY.** *Physiol Rev* 2014, 94(4):1099-1142.

Vitamín D...hormon?...vitamín?

Charakteristika

- Přijímán v potravě nebo syntéza (UV)
- V krvi vazba na VDBP a albumin
- Velmi malá volná frakce $1,25(\text{OH})_2\text{D}$ – cca 0,4 %

PTH, prolaktin, *kalcitonin*, *GH* (+)
 T3/T4, metabolická acidóza (-)
 Ca, fosfáty, $1,25(\text{OH})_2\text{D}$, FGF23 (-)
 Ketokonazol

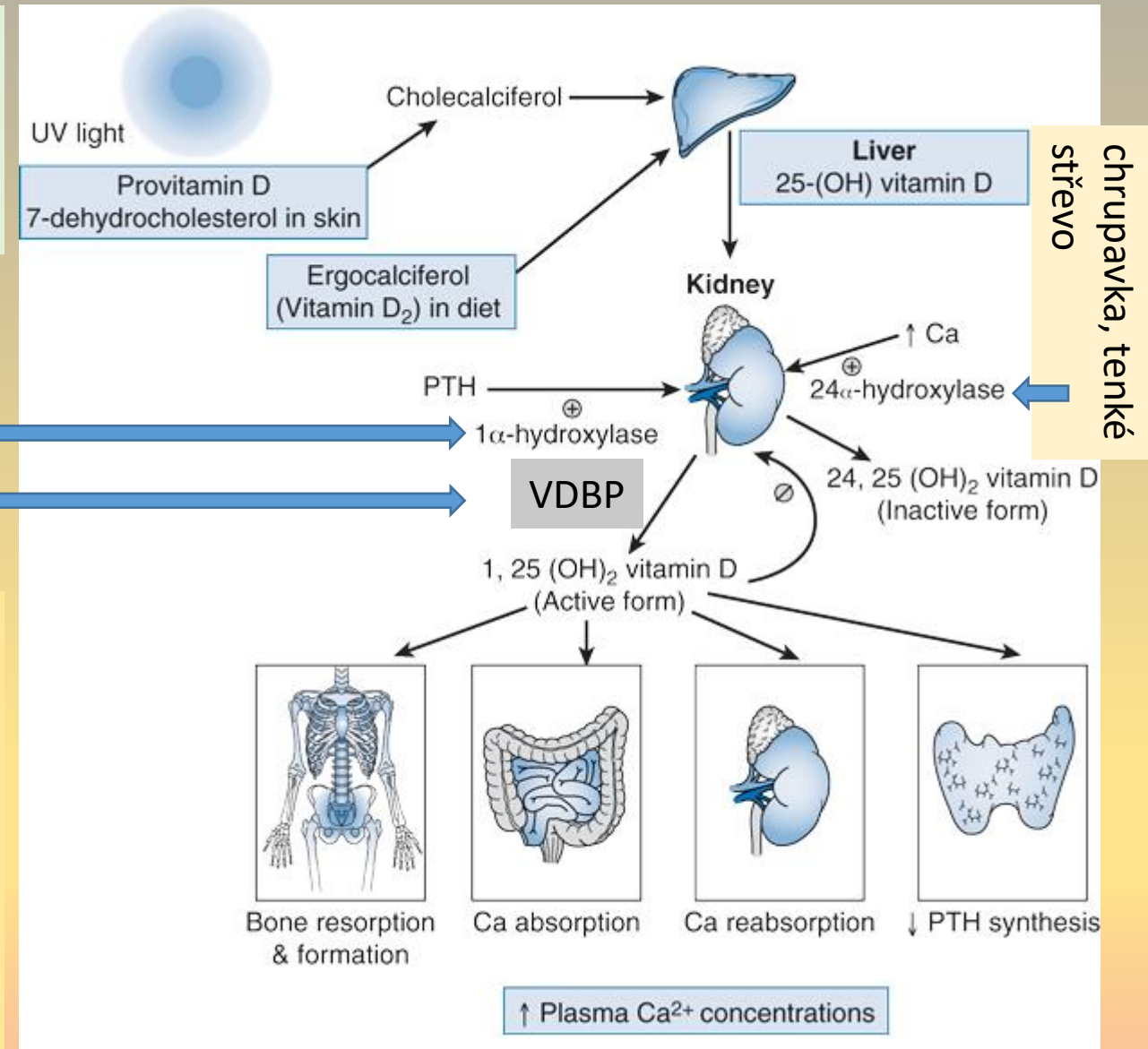
Estrogeny (+)

1α -hydroxyláza

- Exprese v různých tkáních
- Keratinocyty
- Placenta
- Makrofágy

Různá míra
 zpětnovazebné
 regulace

Rozdílná exprese 1α -hydroxylázy = lokální tkáňová homeostáza

Fyziologické účinky vitamínu D

VDR

- Vysoká afinita k $1,25(\text{OH})_2\text{D}$
- Hladina cirkulujícího $1,25(\text{OH})_2\text{D}$
- Heterotrimer s RXR – koaktivátory a korepresory

Negenomické účinky

- Rychlé zvýšení koncentrace intracelulárního Ca
- Aktivace PLC
- Otevření některých Ca iontových kanálů
- Nutná přítomnost VDR

Vitamín D a absorpce/reabsorpce Ca

- (+) CBP, AP, $\text{Ca}^{2+}/\text{Mg}^{2+}$ -ATPáza
- (+) TRPV6 – absorpce (GIT)
- (+/-) TRPV5 – reabsorpce (ledviny)
- Kalbindin-9K
- $1,25(\text{OH})_2\text{D}$ -inducibilní ATP-dependentní Ca^{2+} pumpa
- $\text{Na}^+/\text{Ca}^{2+}$ exchanger

Příštítná tělíska

- Regulace genové exprese
- Regulace buněčné proliferace
- (-) transkripce PTH genu

Kosti a kostní tkáň

- (-) syntézy kolagenu
- (+) syntézy osteokalcinu
- (+) diferenciaci osteoklastů – osteoklastogeneze
- (+) RANKL
- Hlavní funkce – zajištění stability kostního mikroprostředí pro mineralizaci normalizovaným příjmem a dostupností Ca a fosfátů

Svalová tkáň

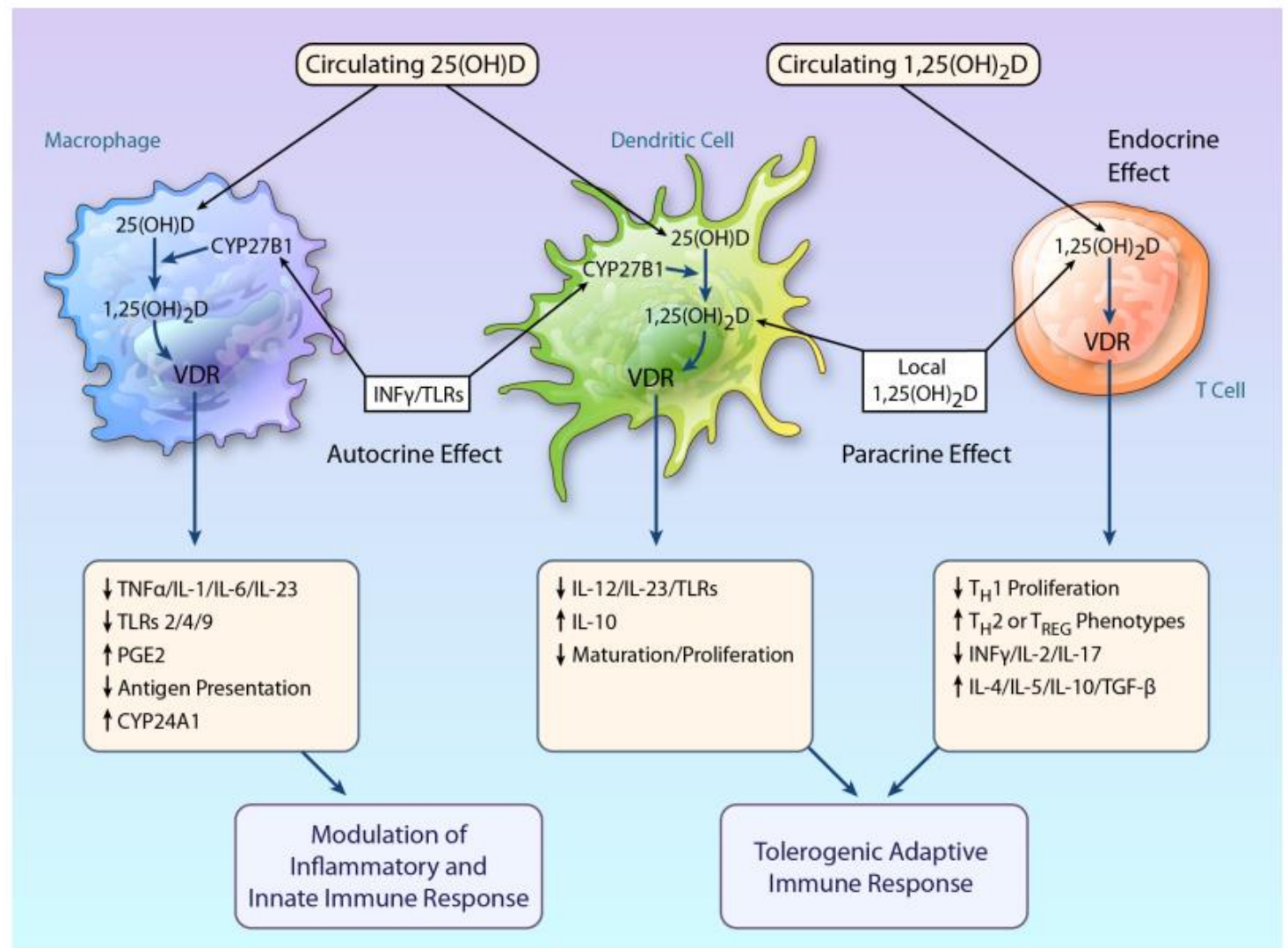
- (+) uptake Aas
- (+) troponin C
- Metabolismus fosfolipidů

Vitamín D a imunitní systém

Klinický význam

- Analoga vitamínu D bez schopnosti vyvolat hyperkalcémii
- Antiproliferativní účinky – léčba nádorových onemocnění?
- Synergie s cyklosporinem B – rejekce transplantátů
- Potlačení syntézy PTH – 22-oxakalcitriol (hyperparathyroidismus)
- Psoriáza (jen klinické testy)

Makrofágy
Dendritické buňky
T buňky

FGF23 – fibroblast growth factor 23

Charakteristika

- Nový hormon?
- Overexprese = hypofosfatemie a narušení – snížení
  - hydroxylace 1α 25(OH)D

Funkce

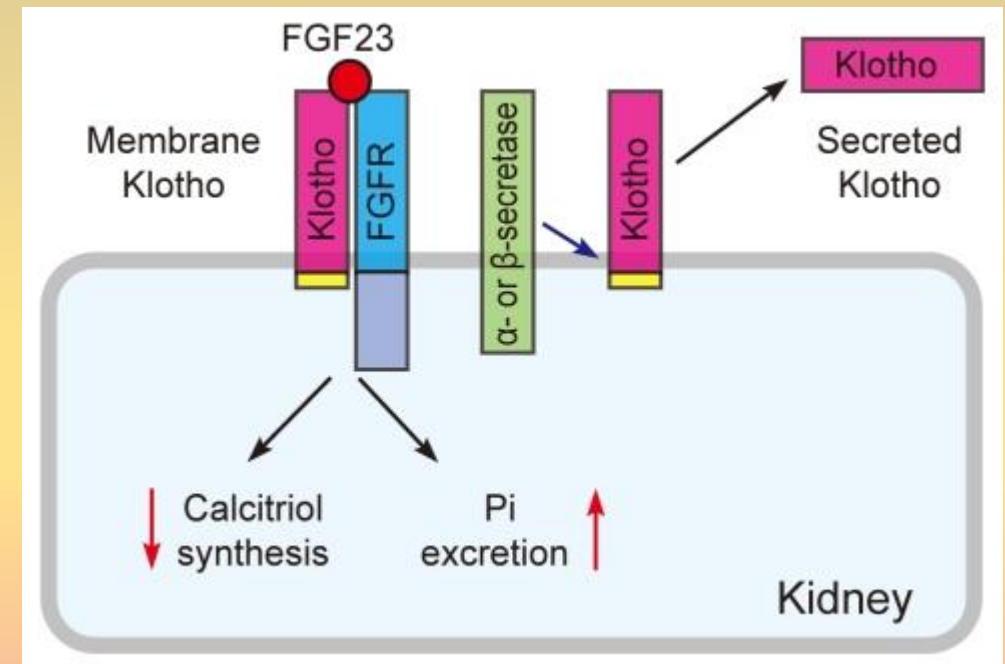
- udržování normofosfatémie a regulace metabolismu vitamínu D
- Snížení exprese IIa, IIb, a IIc (NPT) – **transport fosfátu**
- Zvýšení exprese 24-hydroxylázy – **neaktivní forma**
- Klotho = koreceptor

Regulace

- Dostupnost fosforu v potravě (-)
- Sérový fosfor
- $1,25(\text{OH})_2\text{D}$
- železo

Klinický význam:

- Autosomálně dominantní hypofosfatemická křivice (ADHR)
- Tumorem indukovaná osteomalacie (TIO)
- Mutace Klotho
- Predikce prognózy chronického selhání ledvin

FGF23

Pars convoluta PT

Inhibice

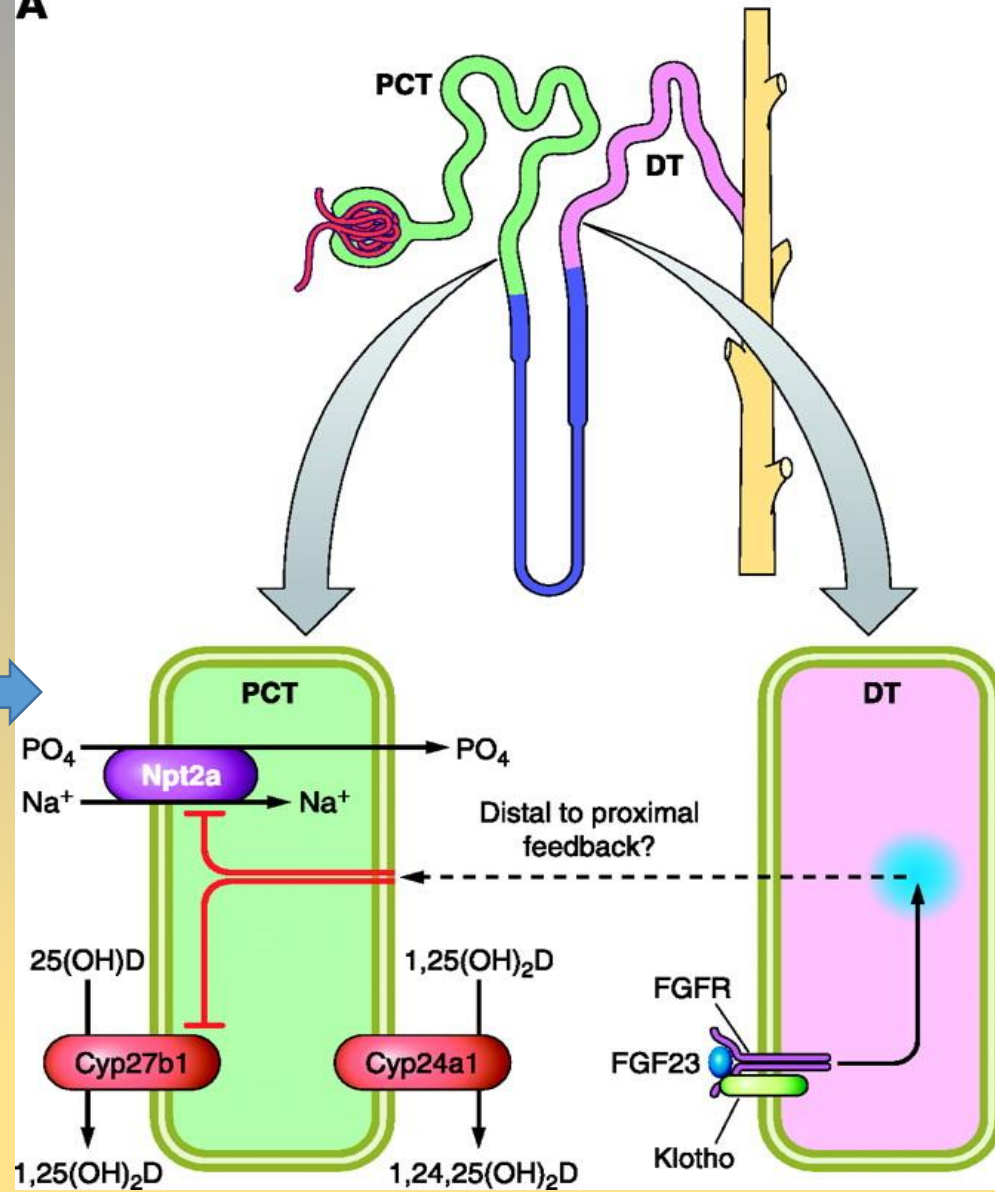
Cyp27b1

Npt2a

1, 25(OH)₂D

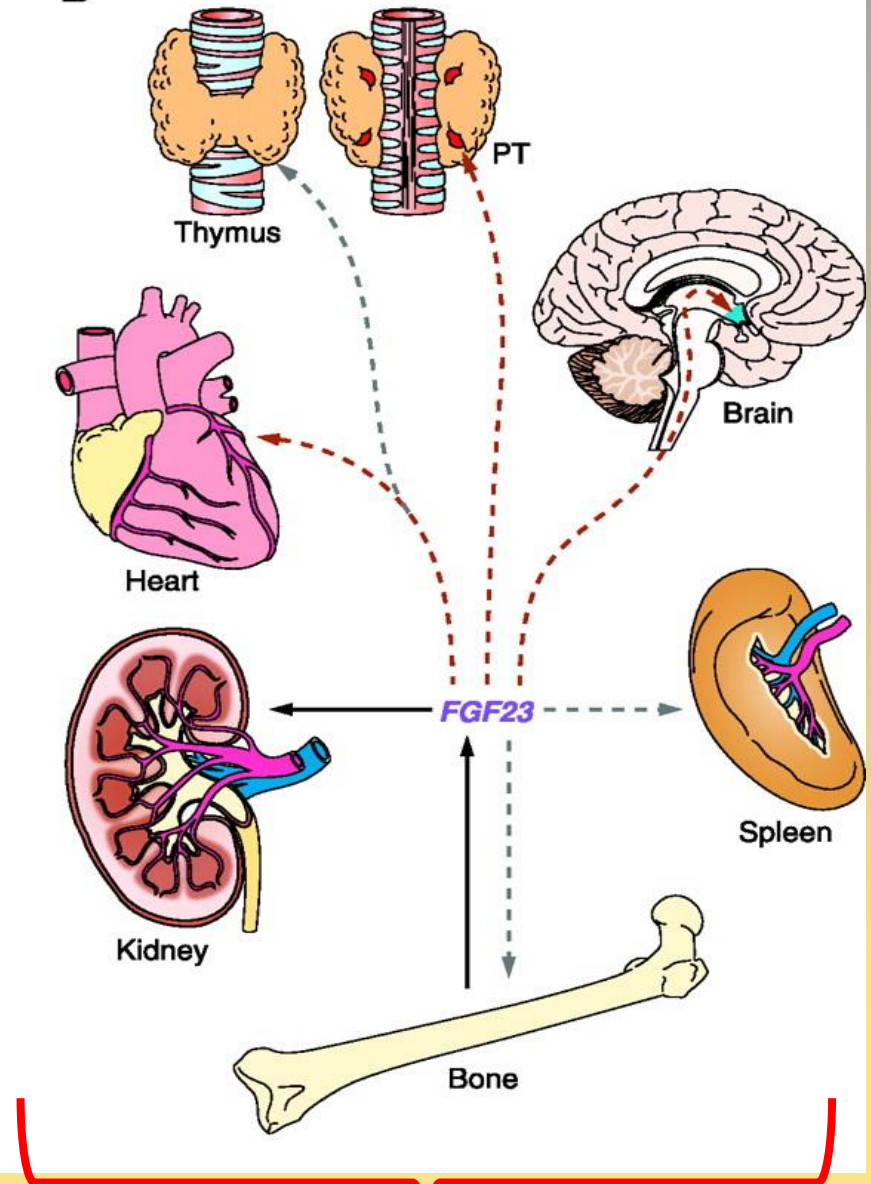
fosfát

A

Zpětnovazebný mechanismus mezi DT a PCT

B

endokrinie, parakrinie

Homeostáza vápníku – stále jen zjednodušený model

